ΑΡΧΕΙΟΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ
ΔΗΜΗΤΡ. ΕΜΜ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ
ΤΟΜΟΣ 34ον ΕΤΟΣ 34ον (1954)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

ΥΠΟ ΡΕΝΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥΛΑ—ΓΡΗΓΟΡΟΓΙΑΝΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ ἀποτελεῖ σήμερον ἓν ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα προβλήματα τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Μὲ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς προσπαθείας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ αἱ μεταβολαὶ ἐκεῖναι εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ποὺ θὰ περιώριζον τὸν ρόλον τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ. Οὕτω ἐξακολουθεῖ ὁ καπνὸς νὰ παραμένῃ τὸ κύριον ἐξαγώγιμον ἑλληνικὸν προϊὸν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν του ἀποτελεῖ ἀποφασιστικὸν παράγοντα διὰ τὴν ἰσοσκέλισιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς χώρας.

Τὸ πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ δὲν εἶναι ἁπλῶς πρόβλημα ἀποκαταστάσεως τοῦ προπολεμικοῦ ὄγκου ἐξαγωγῶν. Διὰ νὰ ἠμπορῇ σήμερον ὁ καπνὸς νὰ ἐξασφαλίσῃ τόσα συναλλαγματικὰ ἔσοδα ὅσα καὶ προπολεμικῶς εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν του πολὺ πέραν τοῦ προπολεμικοῦ των ἐπιπέδου. Τὸ 1952 ὁ ὄγκος τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ δὲν ἀπέχει παρὰ μόνον κατὰ 9% ἀπὸ τὸν ἀντίστοιχον τοῦ 1938. Ἐν τούτοις ἡ συνολική των ἀξία εἰς δολλάρια προπολεμικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ τοῦ 1938. Εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ πρόβλημα ἐδημιουργήθη κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ ὁ καπνὸς γενικῶς, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὁ ἀνατολικὸς καπνός, ἔχει γίνει μεταπολεμικῶς προϊὸν μικροτέρας ἀξίας εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Πράγματι, ἐνῷ ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς ἀμερικανικῶν καπνῶν μεταξὺ 1938 καὶ 1950 παρουσιάζει αὔξησιν κατὰ 83% καὶ ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς ἑλληνικοῦ καπνοῦ μεταξὺ 1938 καὶ 1952 παρουσιάζει αὔξησιν μόνον κατὰ 34%, τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἔχει ὑπερδιπλασιασθῆ. Ἐξ αἰτίας τῆς δυσμενοῦς αὐτῆς μεταβολῆς τῶν ὅρων τοῦ ἐμπορίου διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐξασφάλισις συναλλαγματικῶν ἐσόδων τῆς ἰδίας ἀγοραστικῆς δυνάμεως μὲ ἐκεῖνα ποὺ ἐπραγματοποιοῦντο ἀπὸ τὰς προπολεμικὰς ἐξαγωγὰς καπνοῦ

προϋποθέτει αὔξησιν τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν πέραν τοῦ διπλασίου τοῦ προπολεμικοῦ.

Ἀλλὰ ἡ ἀποκατάστασις τῶν προπολεμικῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ ἐξαγωγὰς καπνοῦ ἀποτελεῖ τὴν μίαν μόνον πλευρὰν τοῦ προβλήματος τοῦ καπνοῦ. Ἡ ἄλλη πλευρὰ εἶναι ἡ πλευρὰ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς λύσις τοῦ προβλήματος σημαίνει ἐξασφάλισιν ἑνὸς σταθεροῦ καὶ ἱκανοποιητικοῦ ἐπιπέδου εἰσοδήματος διὰ τὸν πληθυσμὸν ποὺ ἀπασχολεῖται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ.

Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ καπνοῦ ὑπὸ τὴν διπλῆν αὐτὴν ἔννοιαν—καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δηλαδὴ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικοῦ εἰσοδήματος—εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδιωχθῇ ἀφ' ἑνὸς διὰ μιᾶς ὡρισμένης πολιτικῆς τιμῶν, ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς καταλλήλου πολιτικῆς ἐπηρεασμοῦ τῶν ἄλλων ὅρων τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Ἡ κατεύθυνσις ἐξ ἄλλου τῆς πολιτικῆς τιμῶν ποὺ θὰ ἐξησφάλιζε τὴν λύσιν τοῦ καπνικοῦ προβλήματος ἀποτελεῖ συνάρτησιν δύο παραγόντων : τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως ἑλληνικοῦ καπνοῦ, ποὺ πάλιν προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴν ἐξέλιξιν τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν καὶ τῆς ἐλαστικότητος τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Ἡ ἀνάλυσις τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων θὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης τῶν δύο πρώτων κεφαλαίων τῆς μελέτης αὐτῆς. Τὸ τρίτον κεφάλαιον θὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν συμπερασμάτων ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τιμῶν ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ, βάσει τῶν διαπιστώσεων τῶν προηγουμένων κεφαλαίων, καὶ ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐπηρεασμοῦ τῶν ἄλλων ὅρων τῆς προσφορᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΑΓΟΡΑΝ ΚΑΙ Η ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Τὰ περιθώρια ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὴ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν ἑλληνικοῦ καπνοῦ καθορίζονται ἀπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας προσφορᾶς καὶ ζητήσεως καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Α'. Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ

1. Παραγωγή.

Ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ καπνοῦ παρουσιάζει σήμερον οὐσιώδεις μεταβολὰς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προπολεμικήν της κατάστασιν ὄχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως συνολικοῦ ὄγκου, ἀλλὰ καὶ διαρθρώσεως κατὰ τύπους προϊόντος καὶ συμβολῆς τῶν διαφόρων χωρῶν εἰς αὐτήν. Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ ἀπεικονίζεται εἰς τοὺς κατωτέρω πίνακας (1):

ΠΙΝΑΞ 1.

Παγκόσμιος παραγωγὴ καπνοῦ κατὰ χώρας εἰς χιλιάδας τόννων.

Χῶραι	Μέσος ὅρος 1935–1939	Μέσος ὅρος 1945–1949	1950	1951
Β. Ἀμερική:				
Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι.....	662	942	921	1.060
Καναδᾶς.....	35	55	55	70
Σύνολον...	697	997	976	1.130
Ν. Ἀμερική:				
Βραζιλία.....	92	115	108	118
Κούβα.....	22	34	35	34
Ὑπόλοιπαι χῶραι.....	104	154	161	153
Σύνολον...	218	303	304	305
Ἀσία—Αὐστραλία:				
Κίνα.....	570	593	550	500
Ἰνδίαι.....	345	268	255	255
Πακιστὰν.....	145	76	68	68
Ὑπόλοιπαι Χῶραι.....	355	328	356	349
Σύνολον...	1.415	1.265	1.229	1.172

1. Βάσει τῶν στοιχείων τῆς μελέτης τῆς F.A.O. Tobacco, Ὀκτώβριος 1952.

Εὐρώπη :				
Τουρκία	58	89	85	82
Ἑλλάς.....	60	36	58	63
Οὐγγαρία	21	17	30	25
Βουλγαρία.....	34	45	20	—
Γιουγκοσλαβία	17	24	16	29
Ἰταλία	43	57	79	81
Γαλλία	34	40	51	53
Ὑπόλοιποι Χῶραι.....	88	72	116	115
Σύνολον...	355	380	455	468
Ἀφρική	65	100	132	133
Γενικὸν Σύνολον...	2.750	3.045	3.096	3.208

ΠΙΝΑΞ 2.

Παγκόσμιος παραγωγὴ τῶν κυριωτέρων τύπων καπνοῦ.

Τύποι καπνοῦ	1935—1939		1945—1849		1950	
	Εἰς χιλιάδας τόν.	% παγκοσμ. παραγωγῆς	Εἰς χιλιάδας τόν.	% παγκοσμ. παραγωγῆς	Εἰς χιλιάδας τόν.	% παγκοσμ. παραγωγ.
Βιρτζίνια.....	570	20,7	810	26,6	865	27,9
Ἀνατολικὸς	179	6,5	204	6,7	216	7,1
Καπνὸς πούρων.....	268	9,7	250	7,9	253	8,2
Παγκόσμιος παραγωγὴ ὅλων τῶν τύπων ...	2.750	100	3.045	100	3.096	100

ΠΙΝΑΞ 3.

Παραγωγὴ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου εἰς τὰς κυριωτέρας χώρας παραγωγῆς.

Χῶραι	1935—1939		1945—1949		1950	
	Εἰς χιλ. τόννων	% ἐπὶ συνόλου	Εἰς χιλ. τόννων	% ἐπὶ συνόλου	Εἰς χιλ. τόννων	% ἐπὶ συνόλου
Τουρκία	58	32,4	89	43,6	84	39,1
Ἑλλὰς	60	33,5	36	17,7	58	26,7
Γιουγκοσλαβία	14	7,8	19	9,3	13	6,0
Βουλγαρία.....	34	18,9	45	21,6	40	18,5
Ἰταλία	13	7,3	15	7,4	21	9,7
Σύνολον...	179		204		216	

Ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ καπνοῦ, ὅπως φαίνεται εἰς τὸν πίνακα 1, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν πενταετίαν 1945—1949 ἐσημείωσε αὔξησιν κατὰ 10%— καὶ τὸ 1951 κατὰ 18%—περίπου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πενταετίαν 1935—39. Ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς καπνοῦ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν περιόδων φθάνει εἰς 54% εἰς τὴν Ἀφρικήν, 42% εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, 39% εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ 7% μόνον εἰς τὴν Εὐρώπην (τὸ 1950 ὅμως ἡ αὔξησις τῆς εὐρωπαϊκῆς παραγωγῆς καπνοῦ φθάνει εἰς 36%). Ἀντιθέτως παρουσιάζει μείωσιν ἡ συνολικὴ παραγωγὴ καπνοῦ τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Ἐξ ἄλλου, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν πίνακα 2, ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ καπνοῦ τύπου Βιρτζίνια κατὰ τὴν πενταετίαν 1945—49 ἐσημείωσεν αὔξησιν κατὰ 42% ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πενταετίαν 1935—39 καὶ ἡ παραγωγὴ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου κατὰ 14%, ἐνῶ ἡ παραγωγὴ καπνοῦ πούρων ἐμειώθη κατὰ 6,7%. Ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς τῶν δύο πρώτων τύπων καπνοῦ εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα τὸ 1950. Οὕτω ἐνῷ τὸ 1935—39 οἱ τύποι Βιρτζίνια, ἀνατολικὸς καὶ καπνὸς πούρων ἐξεπροσώπουν ἀντιστοίχως ποσοστὰ 20,7, 6,5 καὶ 9,7% τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ ὅλων τῶν τύπων, τὸ 1950 ἐκπροσωποῦν ἀντιστοίχως ποσοστὰ 27,9 7,1 καὶ 8,2%.

Τέλος εἰς τὴν παραγωγὴν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου (πίναξ 3) διαπιστώνονται αἱ ἑξῆς ἐξελίξεις: Κατὰ τὴν πενταετίαν 1945—49 ἡ παραγωγὴ ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τελευταίαν προπολεμικὴν πενταετίαν 1935—39 παρουσιάζει αὔξησιν, ποὺ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Τουρκίας φθάνει εἰς 52%. Οὕτω ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας εἰς τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς καπνοῦ τῶν κυριωτέρων χωρῶν-παραγωγῶν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, ποὺ προπολεμικῶς ἦτο 33,5% διὰ τὴν πρώτην καὶ 32,4% διὰ τὴν δευτέραν, κατὰ τὴν πενταετίαν 1945—49 γίνεται 17,7% διὰ τὴν πρώτην καὶ 43,6% διὰ τὴν δευτέραν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ 1950 καὶ 1951 ἡ σχέσις αὐτὴ βελτιώνεται οὐσιωδῶς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὴν νέαν κάμψιν ὅμως τῆς παραγωγῆς καπνοῦ κατὰ τὸ 1952 ἡ συμβολή της εἰς τὴν συνολικὴν παραγωγὴν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου ὑφίσταται νέαν μείωσιν. Ὁπωσδήποτε ἡ παραγωγὴ καπνοῦ τῶν δύο χωρῶν μαζὶ καλύπτει σήμερον ποσοστὸν περὶ τὰ 65% εἰς τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ κατὰ 10% ἀντιστοιχεῖ αὔξησις τῶν καλλιεργηθεισῶν ἐκτάσεων κατὰ 8,3%. Ἡ ἀλλοίωσις ὅμως τῶν ἀποδόσεων δὲν εἶναι τόσο ἀσήμαντος ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας—ποὺ καλύπτουν σχεδὸν τὸ ἓν τρίτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς—μεταξὺ τῆς τελευταίας προπολεμικῆς καὶ τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς πενταετίας παρουσιάζεται σημαντικὴ αὔξησις τῶν ἀποδόσεων, ἡ ὁποία ὅμως ἐξουδετεροῦται κατὰ μέγα

μέρος ἀπὸ μείωσιν τῶν ἀποδόσεων εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, ποὺ παρουσιάζει μικρὰν αὔξησιν).

2. Ἐξαγωγαί.

Ὡς προσδιοριστικὸς παράγων τῶν δυνατοτήτων ἀναπτύξεως τῶν ἐξαγωγῶν ἑλληνικοῦ καπνοῦ σημασίαν ἔχει ὄχι ἡ συνολικὴ προσφορὰ (παγκόσμιος παραγωγὴ) καπνοῦ, ἀλλὰ τὸ τμῆμα της ἐκεῖνο ποὺ κυκλοφορεῖ διὰ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἤτοι ὁ ὄγκος τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν καπνοῦ. Εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἡ κατάστασις παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν πενταετίαν (1945—49):

Ὁ συνολικὸς ὄγκος ἐτησίων ἐξαγωγῶν καπνοῦ ἔφθασε κατὰ μέσον ὅρον εἰς 514.000 τόννους ἔναντι 545.000 τῆς τελευταίας προπολεμικῆς πενταετίας (1935—39). Ἐνῷ, ἑπομένως, μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν περιόδων ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ καπνοῦ ἐσημείωσε αὔξησιν κατὰ 10%, ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν ἐμειώθη κατὰ 6% περίπου καὶ ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 17% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ ἀντὶ 19,8% ποὺ ἀντιπροσώπευε κατὰ τὴν πενταετίαν 1935—39. Οὕτω ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς καπνοῦ, ποὺ ἔλαβε χώραν μεταπολεμικῶς, δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνάπτυξιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καπνοῦ, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι μεγαλύτερον ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς διατίθεται διὰ τὴν ἐγχωρίαν κατανάλωσιν καὶ ὅτι κατὰ τινα τρόπον ὁ βαθμὸς ἐξαρτήσεως τῆς καταναλώσεως καπνοῦ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἀγορὰν περιορίζεται. Χαρακτηριστικὴ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ εἰς ὡρισμένας ἀπὸ τὰς κυρίας χώρας παραγωγῆς μεταξὺ τῆς τελευταίας προπολεμικῆς καὶ τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς πενταετίας :

ΠΙΝΑΞ 4.

Ποσοστὰ αὐξήσεως μεταξὺ 1935—39 καὶ 1945—49.

Χ ώ ρ α ι	Παραγωγῆς καπνοῦ	Ἐξαγωγῶν καπνοῦ
Η.Π.Α.....	42%	10%
Βραζιλία	25%	3%
Κούβα	55%	0%

Ἐν τούτοις εἰς ὡρισμένας ἄλλας χώρας παραγωγῆς, ὅπως ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Τουρκία, ἡ αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα (98% καὶ 100% ἀντιστοίχως) ἀπὸ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς (57% καὶ 54% ἀντιστοίχως), εἰς τὰς Ἰνδίας δὲ ἐνῷ ἡ παραγωγὴ ἐμειώθη κατὰ 22%, αἱ ἐξαγωγαὶ ηὐξήθησαν κατὰ 140%. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀνατρέπει τὴν ἀνωτέρω διαπίστωσιν ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ σημασία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ποὺ ἀνήκουν εἰς τὴν πρώτην ὁμάδα χωρῶν, ὡς χώρας παραγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς καπνοῦ.

Ὁ συνολικὸς ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ καὶ αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν κυριωτέρων καπνοπαραγωγῶν χωρῶν παρουσιάζουν μεταπολεμικῶς τὴν ἑξῆς ἐξέλιξιν :

ΠΙΝΑΞ 5.

Παγκόσμιοι ἐξαγωγαὶ εἰς χιλιάδας τόννων.

Ἐξάγουσαι χῶραι	Μέσος ὅρος 1934—38	Μέσος ὅρος 1948—50
Σύνολον ἐξαγωγῶν	545.—	514.—
Η.Π.Α.	192,4	211,8
Καναδᾶς	4,5	8,9
Βραζιλία	30,4	31,0
Κούβα	12,3	12,3
Ἑλλὰς	43,7	23,8
Τουρκία	30,3	60,4
Ἰνδίαι	13,8	33,7
Ν. Ροδεσία	8,9	34,0

Εἰδικώτερον αἱ ἐξαγωγαὶ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου (Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας) παρουσιάζουν μεταξὺ 1934—38 καὶ 1948—50 αὔξησιν κατὰ 14%, ἤτοι ἀκριβῶς ἀνάλογον πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον. Ἐπὶ τοῦ ὄγκου τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν καπνοῦ αἱ ἐξαγωγαὶ ἀνατολικοῦ καπνοῦ ἀντιπροσωπεύουν τώρα ποσοστὸν 16%, ἐνῷ κατὰ τὴν τελευταίαν προπολεμικὴν πενταετίαν τὸ ἀντίστοιχον ποσοστὸν ἦτο 13%. Ἑπομένως ἡ γενικωτέρα συστολὴ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καπνοῦ, ποὺ παρουσιάζεται μεταπολεμικῶς δὲν ἔθιξε καθόλου τὸν ἀνατολικὸν τύπον καπνοῦ, τοῦ ὁποίου ἀντιθέτως ἡ σημασία ἐντὸς τοῦ συνόλου τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν ἔγινε μεγαλυτέρα.

Β'. Η ΖΗΤΗΣΙΣ

1. Ἡ κατανάλωσις βιομηχανοποιημένου καπνοῦ.

Ἡ παγκόσμιος κατανάλωσις βιομηχανοποιημένου καπνοῦ παρουσιάζει μεταπολεμικῶς αὔξησιν ὀφειλομένην ὄχι μόνον εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν καπνιστῶν. Τὴν αὔξησιν τῆς καταναλώσεως καπνοῦ διηυκόλυνε τὸ μεταπολεμικὸν ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως καὶ εἰσοδημάτων, καθὼς ἐπίσης—κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη—καὶ ἡ σπάνις ὡρισμένων ἄλλων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ποὺ προεκάλεσε στροφὴν τῆς ζητήσεως πρὸς τὰ καπνικὰ προϊόντα, εἰς τὴν περίπτωσιν ἰδίως τῶν χαμηλοτέρων εἰσοδημάτων. Ἀντιθέτως ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἤσκησαν αἱ συναλλαγματικαὶ δυσχέρειαι εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν χωρῶν, ποὺ δὲν διαθέτουν ἐγχωρίαν παραγωγὴν καπνοῦ. Ἡ ἐξέλιξις τῆς καταναλώσεως καπνικῶν

προϊόντων κατὰ κεφαλὴν τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ μεταξὺ 1938 καὶ 1950 ε 22 χώρας, διὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχουν στατιστικὰ στοιχεῖα, ἀπεικονίζεται εἰς τὸν ἑπόμενον πίνακα :

ΠΙΝΑΞ 6.

Κατὰ κεφαλὴν κατανάλωσις καπνοῦ εἰς χιλιόγραμμα.

Χῶραι	1938	1950
Γερμανία	1,61	1,14
Η.Π.Α.	2,81	3,55
Δανία	2,38	2,45
Κάτω Χῶραι	2,90	2,41
Βέλγιον	2,48	2,26
Καναδᾶς	1,68	2,26
Ἑλβετία	2,06	2,13
Αὐστραλία	1,51	2,13
Ἀγγλία	1,90	1,99
Πορτογαλλία	0,38	0,53
Μαρόκον	0,30	0,37
Νοτιοαφρ. Ἕνωσις	1,14	1,58
Νορβηγία	1,52	1,55
Σουηδία	1,39	1,45
Ἑλλὰς	1,26	1,42
Ἰαπωνία	0,86	0,80
Γαλλία	1,19	1,30
Αὐστρία	1,50	1,33
Ἱσπανία	0,74	1,03
Πολωνία	0,50	0,90
Τουρκία	0,79	0,83
Ἰταλία	0,65	0,83

Εἰς ὅλας τὰς χώρας, ποὺ ἀφορᾶ ὁ πίναξ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, Αὐστρίαν καὶ Ἰαπωνίαν, ἡ κατανάλωσις καπνοῦ κατὰ κεφαλὴν παρουσιάζει αὔξησιν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει ἡ μείωσις τῆς καταναλώσεως καπνοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἐξ ἄλλου ἡ διαμόρφωσις τῆς καταναλώσεως κατὰ εἴδη καπνικῶν προϊόντων παρουσιάζει ἐπίσης ἀλλοιώσεις μεταπολεμικῶς. Παρὰ τὰς διαφορὰς κατὰ χώρας, ἡ γενικὴ τάσις ποὺ διαπιστώνεται εἶναι αὔξησις τῆς καταναλώσεως σιγαρέττων εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως πούρων καὶ καπνοῦ πίπας. Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ ἀποτελεῖ εὐνοϊκὸν παράγοντα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἄποψιν, δεδομένου

ὅτι ἡ χώρα παράγει καπνὸν ποὺ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν παραγωγὴν σιγαρέττων.

Τέλος αἱ προτιμήσεις τῶν καταναλωτῶν κατὰ εἴδη σιγαρέττων, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν συνηθειῶν, ποὺ ἐδημιούργησεν ὁ πόλεμος καὶ τῶν νέων συνθηκῶν, ποὺ ἡ κάθε χώρα ἀντιμετωπίζει μεταπολεμικῶς ὡς πρὸς τὸν ἐφοδιασμόν της εἰς καπνόν, ἔχουν ὑποστῆ οὐσιώδη ἀλλοίωσιν. Εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἐπικρατοῦν τρεῖς τύποι σιγαρέττων : τὸ ἀνατολικόν, τὸ ἀγγλικὸν καὶ τὸ μαῦρον σιγαρέττον. Τὸ ἀνατολικὸν σιγαρέττον—ἀπὸ ἀμιγῆ ἀνατολικὸν καπνὸν—ἀπετέλει σχεδὸν τὸν ἀποκλειστικὸν τύπον σιγαρέττου, ποὺ ἐκαπνίζετο εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐνῷ ἐξ ἄλλου σημαντικὴ ἦτο καὶ ἡ κατανάλωσίς του εἰς τὴν Σουηδίαν, Ὀλλανδίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν, Φινλανδίαν. Τὸ ἀγγλικὸν σιγαρέττον ἀπὸ ἀμιγῆ καπνὸν τύπου Βιρτζίνια ἐκυριάρχει εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἀγοράν, ἐνῷ ἡ κατανάλωσίς του εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην ἦτο ἐντελῶς ἀσήμαντος. Τὸ μαῦρον σιγαρέττον—ἀπὸ μαῦρα καπνὰ—ἐκαπνίζετο εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας ποὺ παράγουν μαῦρον καπνὸν καὶ κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐξ ἄλλου ἐκυριάρχει τὸ ἀμερικανικὸν σιγαρέττον κατασκευαζόμενον ἀπὸ καπνὸν τύπου Βιρτζίνια μὲ πρόσμιξιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ. Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὴν μεγάλην διάδοσιν τοῦ ἀμερικανικοῦ σιγαρέττου εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν ἀντίστοιχον ἐκτόπισιν τοῦ ἀνατολικοῦ σιγαρέττου.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν αὐτόματον αὐτὴν ἀλλοίωσιν τῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν, εἰς πολλὰς χώρας ἐσημειώθη μεταπολεμικῶς ἀναγκαστικὴ μεταστροφὴ τῆς καταναλώσεως πρὸς ἄλλους τύπους σιγαρέττων, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν πλέον ἀντικειμενικῶς αἱ δυνατότητες ἱκανοποιήσεως τῶν παλαιῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν π.χ. ἔπαυσαν πλέον νὰ κατασκευάζωνται σιγαρέττα τοῦ προπολεμικοῦ τύπου σκέτου Βιρτζίνια (ἀγγλικὸν σιγαρέττον). Τὰ σημερινὰ «ἀγγλικὰ» σιγαρέττα περιέχουν καὶ ποσοστὸν περὶ τὸ 5% ἀνατολικοῦ καπνοῦ. Ἡ πρόσμιξις ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς ποσοστὸν 12 ἕως 15% χρησιμοποιεῖται ἐπίσης καὶ διὰ τὸ γαλλικὸν σιγαρέττον ἀπὸ ἐγχώριον μαῦρον καπνόν.

Οὕτω ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἀπετέλεσε οὐσιώδη παράγοντα διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς μεταπολεμικῆς ζητήσεως καπνοῦ. Πολλαὶ εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, ὅπως ἡ Γαλλία καὶ πρὸ παντὸς ἡ Μεγάλη Βρετανία, διὰ λόγους ἐξοικονομήσεως δολλαρίων περιώρισαν τὰς εἰσαγωγὰς καπνοῦ ἀπὸ τὰς Η.Π.Α. καὶ ἐστράφησαν πρὸς ἄλλας ἀγορὰς προμηθευόμεναι ἀκόμη καὶ τύπους καπνοῦ, ποὺ ἄλλοτε δὲν ἐσυνείθιζον νὰ καταναλίσκουν.

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὅλων αὐτῶν τῶν παραγόντων (μεταβολὴ εἰς τὴν συνολικὴν κατανάλωσιν, ἀλλαγὴ τῶν γούστων τῶν καπνιστῶν, οἰκονομικοπολιτικοὶ λόγοι) αἱ παγκόσμιοι εἰσαγωγαὶ διαμορφώνονται μεταπολεμικῶς ὡς ἑξῆς :

ΠΙΝΑΞ 7.

Παγκόσμιοι εἰσαγωγαὶ καπνοῦ εἰς χιλιάδας τόννων.

Χῶραι	Μέσος ὅρος 1935–1939	Μέσος ὅρος 1945–1949	1950	1951
Μ. Βρετανία	122	152	139	161
Γερμανία	100	11	46	47
Κάτω Χῶραι	30	21	29	29
Ἱσπανία	20	18	25	21
Βέλγιον-Λουξεμβοῦργον	18	15	22	30
Γαλλία	27	29	21	32
Δανία	9	9	14	10
Ἑλβετία	7	10	11	11
Ἰρλανδία	5	7	9	8
Αὐστρία	8	5	8	10
Σουηδία	7	7	9	12
Πορτογαλλία	3	4	5	5
Φινλανδία	3	3	4	5
Ἰταλία	2	6	4	3
Νορβηγία	3	4	4	4
Ὑπόλοιποι Χῶραι	24	18	20	22
ΕΥΡΩΠΗ : Σύνολον	388	319	370	410
Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	32	38	41	47
Καναδᾶς	2	1	1	1
ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ	34	39	42	48
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	12	18	14	15
ΑΣΙΑ	74	38	50	—
ΑΦΡΙΚΗ	22	30	36	—
ΩΚΕΑΝΙΑ	11	14	14	—
Παγκόσμιον σύνολον	541	458	526	—

ΠΙΝΑΞ 8.

Εἰσαγωγαὶ καπνοῦ Εὐρώπης καὶ Η.Π.Α. κατὰ χώρας προελεύσεως, εἰς τόννους.

Χῶραι προελεύσεως	Μ. Βρεττανία		Γερμανία		Ἄλλαι εὐρ. χῶραι		Η.Π.Α. *	
	Μ. δρος 1934–38	Μ. δρος 1948–50	Μ. δρος 934–38	Μ. δρος 949–50	Μ. δρος 1934–38	Μ. δρος 1948–50	Μ. δρος 934–38	1949
Ἡν. Πολιτεῖαι	99.353	71.000	4.565	25.751	39.612	46.701		
Καναδᾶς	4.661	6.176	—	—	14	55		
Κούβα	37	29	1.480	116	5.100	2.582		
Βραζιλία	—	—	11.699	2.663	7.211	15.379		
Ἄλλαι χῶραι Λατ. Ἀμερικῆς	—	—	2.785	2.259	1.990	6.346		
Τουρκία	316	6.185	10.471	6.947	1.947	8.983	8.274	20.482
Ἑλλάς	308	1.042	19.597	3.296	5.256	6.987	8.536	4.487
Ἄλλαι χῶραι Ἀν. Εὐρώπης	—	—	13.382	1.683	7.405	5.590	430	689
Γερμανία	149	—	—	—	3.081	2		
Κάτω Χῶραι	482	416	49	32	9.003	1.418		
Μ. Βρεττανία	—	—	1	—	1.632	3.149		
Ἰταλία	—	—	282	376	740	3.032	1.925	
Ἰνδονησία	15	4	22.165	1.232	20.512	9.607		
Ἰνδίαι	8.751	16.523	11	46	642	2.927		
Φιλιππῖναι	—	—	17	—	12.680	3.466		
Β. καὶ Ν. Ροδεσία	7.385	23.503	40	43	25	1.117		
Νοτιοαφρ. Ἕνωσις	5.747	7.724	15	—	65	196		
Ἀλγερία	—	—	10	—	10.585	7.232		
Ἄλλαι χῶραι	1.484	1.618	1.850	89	9.094	7.716	714	3.103
Σύνολον εἰσαγωγῶν	128.688	134.220	89.019	45.338	136.594	131.485	19.879	28.761

Ἀπὸ τοὺς πίνακας αὐτοὺς ἐξάγονται αἱ ἑξῆς γενικαὶ διαπιστώσεις:

Πρῶτον, ὁ μέσος ὅρος τῶν παγκοσμίων εἰσαγωγῶν καπνοῦ κατὰ τὴν πενταετίαν 1945—49 εἶναι κατώτερος τοῦ ἀντιστοίχου μέσου ὅρου τῆς τελευταίας προπολεμικῆς πενταετίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὅμως ἀπέχουν ἐλάχιστα αἱ εἰσαγωγαὶ τοῦ 1950 (τελευταῖον ἔτος διὰ τὸ ὁποῖον ὑπάρχουν πλήρη στοιχεῖα).

Δεύτερον, αἱ εὐρωπαϊκαὶ εἰσαγωγαὶ καπνοῦ, ποὺ ἐξακολουθοῦν καὶ μεταπολεμικῶς ν' ἀντιπροσωπεύουν περὶ τὸ 70% τῶν παγκοσμίων εἰσαγωγῶν, κατὰ τὸ 1951 ὑπερέβησαν τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον, ἐνῷ ὁ μέσος ὅρος τῆς πενταετίας 1945—49 ἦτο πολὺ κατώτερος ἐκείνου.

Τρίτον, αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν—ποὺ, σημειωτέον, ἀποτελοῦν κυρίως εἰσαγωγὰς καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου—παρουσιάζουν τὸ 1949 αὔξησιν κατὰ 48% περίπου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν μέσον ὅρον τῆς τελευταίας προπολεμικῆς πενταετίας.

Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω στατιστικὰ στοιχεῖα προκύπτει ὅτι ἔχουν σημειωθῆ μεταπολεμικῶς σημαντικαὶ ἀλλοιώσεις ὡς πρὸς τοὺς τόπους προ-

* Καπνοῦ σιγαρέττων.

ελεύσεως τῶν εἰσαγωγῶν κάθε χώρας. Αἱ κυριώτεραι ἀπὸ τὰς ἀλλοιώσεις αὐτὰς εἶναι : μεγάλη μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Μ. Βρετανίας ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, μεγάλη αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν της ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, τὴν Ροδεσίαν, τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα· τεραστία αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Γερμανίας ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν της ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν.

2. Ἡ ζήτησις καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου

Ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῶν ἑλληνικῶν δυνατοτήτων ἐξαγωγῆς καπνοῦ σημασίαν ἔχει ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῆς ζητήσεως καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μεταπολεμικὴ διαμόρφωσις τῶν εἰσαγωγῶν :

ΠΙΝΑΞ 9.

Εἰσαγωγαὶ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου ἀπὸ τὰς κυριωτέρας εἰσαγωγικὰς χώρας εἰς τόννους.

Χῶραι προελεύσεως	Η.Π.Α.		Μ. Βρετανία		Γερμανία		ἀλλαιεύρ. χῶρα		Αἴγυπτος	
	μ.ὅρος 34-38	1949	μ.ὅρος 34-38	μ.ὅρος 48-50	μ.ὅρος 34-38	μ.ὅρος 49-50	μ.ὅρος 33-38	μ.ὅρος 48-56	μ.ὅρος 34-38	μ.ὅρος 48-50
Ἑλλὰς	8536	4487	308	1042	19597	3296	5256	6987	1206	1347
Τουρκία	8274	20482	316	6185	10471	6947	1947	8983	695	4736
Ἄλλαι χῶραι Ἀνατολικῆς Εὐρώπης	430	689	—	—	13382	1683	7405	5590	—	—
Σύνολον	17240	25658	624	7227	43450	11926	14608	21560	1901	6083

Τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 9 δὲν ἀπεικονίζουν μὲν τὸ σύνολον τῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, δεδομένου ὅμως ὅτι καλύπτουν τὰς περιοχὰς ποὺ ἀποτελοῦν τοὺς κυριωτέρους εἰσαγωγεῖς, δεικνύουν τὰς οὐσιώδεις μεταβολάς, ποὺ παρουσιάζει ἡ μεταπολεμικὴ ζήτησις καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου. Ἡ σπουδαιοτέρα ἀπὸ τὰς μεταβολὰς αὐτὰς εἶναι ἡ μεγάλη μείωσις τῶν γερμανικῶν εἰσαγωγῶν, ποὺ φθάνει εἰς 70%. Οὐσιώδης ἐπίσης εἶναι ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν ζήτησιν καπνοῦ ἀπὸ μέρους τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Μ. Βρετανίας, τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὡς συνόλου καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἐσημειώθη μεγάλη αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, ἤτοι κατὰ 48%, κατὰ 1058%, κατὰ 48% καὶ κατὰ 220% ἀντιστοίχως.

Ἡ οὐσία τῆς μεταπολεμικῆς μεταβολῆς εἰς τὴν ζήτησιν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, ποὺ ἐν τῷ συνόλῳ της παρουσιάζει αὔξησιν, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν σχετικῶν εἰσαγωγῶν (βλ. σελ. 12) συνίσταται εἰς τὸ ὅτι αὐτή, ἐνῷ ἄλλοτε ἦτο κατὰ κύριον λόγον ζήτησις διὰ κατασκευὴν σιγαρέττων ἀνατολικοῦ τύπου, τώρα εἶναι ζήτησις κατὰ κύριον λόγον διὰ πρόσμιξιν. Ἐξ ἄλλου, ἐνῷ προπολεμικῶς ἡ κυριωτέρα ἀγορὰ καταναλώσεως διὰ τὸν καπνὸν ἀνατολικοῦ τύπου ἦτο ἡ Γερμανία καὶ εἰς δευτέραν μοῖραν ἤρχετο ἡ

ἀγορὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, σήμερον ἡ σειρὰ εἶναι: Η.Π.Α., ἄλλαι εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, Γερμανία, Μ. Βρετανία, Αἴγυπτος. Δὲν πρέπει ὅμως ἡ διαμόρφωσις αὐτὴ τῶν ἀγορῶν, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὰ μεταπολεμικὰ στοιχεῖα μέχρι τοῦ 1950, νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐκφράζει μίαν ὁριστικὴν τάσιν, ἰδίως ὅταν ἀφορᾷ τὴν θέσιν τῆς Γερμανίας, δεδομένου ὅτι ἡ τελευταία αὕτη δὲν ἔχει ὁλοκληρώσει ἀκόμη τὴν μεταπολεμικήν της ἀνασυγκρότησιν.

Αἱ συνθῆκαι τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει σήμερον ὁ καπνὸς ἀνατολικοῦ τύπου εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν καὶ ἡ γενικωτέρα προοπτικὴ διὰ τὴν ἐξέλιξιν των εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον θὰ ἠδύνατο νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἡ σχέσις μεταξὺ συνολικῆς παραγωγῆς καὶ συνολικῆς καταναλώσεως καπνοῦ, ποὺ ἔστω καὶ ἐντελῶς ἐμμέσως δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐπηρεάζῃ κάπως καὶ τὰς δυνατότητας τοποθετήσεως τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ, δὲν εἶναι σήμερον δυσμενεστέρα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν παραγωγῶν καὶ τείνει νὰ γίνῃ εὐνοϊκωτέρα, δεδομένου ὅτι ἡ μὲν κατανάλωσις θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ αὐξάνῃ (αὔξησις πληθυσμοῦ, βελτίωσις ἐπιπέδου ζωῆς καὶ συνεπῶς αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καπνιστῶν εἰς τὰς καθυστερημένας περιοχάς), ἡ δὲ παραγωγὴ θὰ ὑποβάλλεται ὁλοὲν καὶ περισσότερον εἰς ρυθμιστικὸν ἔλεγχον ἀπὸ μέρους τῶν χωρῶν-παραγωγῶν. Ἡ ἔντασις τῆς στενότητος καπνοῦ γενικῶς θὰ δημιουργήσῃ ἑπομένως κατ' ἀρχὴν καὶ μεγαλύτερα περιθώρια τοποθετήσεως τοῦ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, ὡς πρὸς τὸν ὁποῖον, σημειωτέον, ἡ σχέσις μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως σήμερον δὲν εἶναι δυσμενεστέρα ἀπὸ τὴν προπολεμικήν. Ἐπίσης εἰς τὴν διεύρυνσιν τῶν περιθωρίων συντελεῖ καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς καταναλώσεως σιγαρέττων γενικῶς εἰς βάρος τῶν ἄλλων καπνικῶν προϊόντων. Ἡ τάσις ποὺ ἔχει διαπιστωθῆ ἕως τώρα εἶναι πιθανὸν νὰ συνεχισθῇ, ἐφ' ὅσον ἡ συνήθεια τοῦ καπνίσματος γίνεται ὁλοὲν καὶ περισσότερον λαϊκὴ συνήθεια. Ἐντὸς τῶν γενικῶν αὐτῶν περιθωρίων ἐξ ἄλλου ἡ ζήτησις ἀνατολικοῦ καπνοῦ ἐπηρεάζεται καὶ θὰ ἐπηρεασθῇ μελλοντικῶς ἀπὸ τοὺς ἑξῆς παράγοντας:

1) Ἡ ἀλλοίωσις τῆς προτιμήσεως τῶν καπνιστῶν ὑπὲρ τοῦ σιγαρέττου τύπου Βιρτζίνια καὶ εἰς βάρος τοῦ ἀνατολικοῦ, ἀποτελεῖ κατ' ἀρχὴν δυσμενῆ παράγοντα διὰ τὴν ζήτησιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ.

2) Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ ἐπέκτασις τῆς καταναλώσεως τοῦ σιγαρέττου τύπου Βιρτζίνια ἀποτελεῖ εὐνοϊκὸν παράγοντα ἀπὸ ἀπόψεως ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς ὅσον βαθμὸν γίνεται εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως ἀμιγῶν σιγαρέττων ἀπὸ ἀμερικανικὸν καπνὸν (ὅπως τὸ ἀγγλικὸν σιγαρέττον) ἢ ἀπὸ μαῦρον καπνόν. Αἱ πιθανότητες μιᾶς τοιαύτης περαιτέρω ἐπεκτάσεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντοι, καθὼς ἐπίσης δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ αὔξησις τοῦ ποσοστοῦ προσμίξεως εἰς τὸν νέον ἀγγλικὸν τύπον σιγαρέττου κυρίως. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχουν ἤδη ἐξοικειωθῆ οἱ καταναλωταὶ πρὸς τοὺς νέους αὐτοὺς

τύπους, ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀδυναμίας καταναλώσεως τῶν σιγαρέττων τῆς παλαιᾶς προτιμήσεώς των, δημιουργεῖ μίαν προϋπόθεσιν, ποὺ μὲ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἑπομένου παράγοντος δύναται νὰ μονιμοποιήσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν τὴν πηγὴν ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ.

3) Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῆς θέσεως τῆς Εὐρώπης ἀπὸ ἀπόψεως διεθνῶν συναλλαγῶν, ποὺ ἤδη ἔχει ἐπηρεάσει τὴν διαμόρφωσιν τῆς ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ, θὰ παίξῃ μελλοντικῶς ὄχι ἀσήμαντον ρόλον. Τὸ πρόβλημα τῆς «ἐλλείψεως δολλαρίων» δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρῆται ὡς παροδικὸν πρόβλημα μιᾶς μεταβατικῆς περιόδου. Ἡ μεταπολεμικὴ εὐρωπαϊκὴ προσπάθεια ἀνασυγκροτήσεως δὲν κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ μίαν νέαν ἰσορροπίαν εἰς τὰς συναλλαγὰς μὲ τὴν περιοχὴν τοῦ δολλαρίου καὶ ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια ἔπαιζε περισσότερον τὸν ρόλον τοῦ κατευναστικοῦ καὶ ὀλιγώτερον τοῦ μέσου ριζικῆς θεραπείας. Μὲ τὴν διακοπὴν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας τὸ πρόβλημα θὰ ἀνακύψῃ ὀξύτερον καὶ ἡ Εὐρώπη αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀναζητήσῃ ριζικὰς λύσεις. Μία ἀπὸ τὰς κυρίας ἐπιδιώξεις της θὰ εἶναι νὰ κατορθώσῃ νὰ προμηθεύεται τὰς ἀναγκαίας πρώτας ὕλας ἀπὸ χώρας ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου. Ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους καὶ τὰ περιθώρια τοποθετήσεως τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης διευρύνονται, ὁσονδήποτε ἰσχυρὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ προτίμησις τῶν εὐρωπαίων καπνιστῶν πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν καπνόν. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται, ὅτι ὡρισμέναι χῶραι ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, ὅπως ἡ Ροδεσία, αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἰαπωνία, παράγουν καπνὸν τύπου Βιρτζίνια, γίνεται δὲ προσπάθεια νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ παραγωγὴ τοῦ τύπου αὐτοῦ καὶ εἰς εὐρωπαϊκὰς χώρας (π.χ. εἰς τὴν Ἰταλίαν). Ἂν καὶ ἡ ποιότης τοῦ προϊόντος δὲν εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ ἀποτελῇ ὑποκατάστατον τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου Βιρτζίνια, δὲν ἀποκλείεται ὁ καπνὸς τῶν χωρῶν αὐτῶν νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἀνταγωνιστὴν τοῦ ἀμερικανικοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως ἡ κατάκτησις τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς ἀπὸ τὰς χώρας αὐτὰς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ οὔτε τόσον ταχέως, οὔτε καὶ εἰς τόσην ἔκτασιν ὥστε νὰ μὴν ὠφεληθῇ καθόλου ὁ ἀνατολικὸς καπνὸς ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν προσπάθειαν ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐλλείψεως δολλαρίων μὲ περικοπὴν τῶν εἰσαγωγῶν ἀπὸ τὰς Η.Π.Α.

4) Ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἀποκατάστασις τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν θὰ αὐξήσῃ τὴν συνολικὴν κατανάλωσιν καπνοῦ, ποὺ τώρα ἀκόμη εὑρίσκεται εἰς ἐπίπεδον κατώτερον ἀπὸ τὸ προπολεμικόν. Ὁ παράγων αὐτὸς συνδυαζόμενος μὲ τὴν ἔλλειψιν δολλαρίων θὰ ἐπηρεάσῃ εὐνοϊκῶς τὴν ζήτησιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ Γερμανία νὰ ἀποκτήσῃ τὴν προπολεμικήν της θέσιν εἰς τὴν ἀγοράν.

5) Ὁ περιορισμὸς τοῦ λαθρεμπορίου ἀμερικανικῶν σιγαρέττων εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Γερμανίαν θὰ δημιουργήσῃ νέα περιθώρια

διὰ τὸν ἀνατολικὸν καπνόν, δεδομένου ὅτι αἱ δυνατότητες ἐφοδιασμοῦ τῆς καταναλώσεως μὲ σιγαρέττα τύπου Βιρτζίνια θὰ περιορισθοῦν ἀκόμη περισσότερον.

Τέλος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπηρεάσῃ εὐνοϊκῶς τὴν ζήτησιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ ἐνδεχομένη αὔξησις τοῦ ποσοστοῦ προσμίξεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς τὰ ἀμερικανικὰ σιγαρέττα Βιρτζίνια ἀπὸ 7% ποὺ εἶναι σήμερον εἰς 10% (ὅπως ἦτο περίπου προπολεμικῶς). Μία τοιαύτη μεταβολὴ εἰς τὴν τακτικὴν τῆς ἀμερικανικῆς καπνοβιομηχανίας θὰ ἐσήμαινε αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν τῶν Η.Π.Α. ὄχι ἀσήμαντον.

Γ'. Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν τοῦ καπνοῦ—ἐκ τῆς ὁποίας κατὰ κύριον λόγον ἐδημιουργήθη τὸ πρόβλημα τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα—δὲν ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον ἐξέλιξιν τῆς συνολικῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Πράγματι, ὅπως διεπιστώθη εἰς τὰς δύο προηγουμένας παραγράφους, οὔτε ἡ σχέσις μεταξὺ συνολικῆς παραγωγῆς καὶ συνολικῆς καταναλώσεως καπνοῦ, οὔτε ἡ σχέσις μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου εἰδικώτερον ἔχουν ἀλλοιωθῆ κατὰ τρόπον ποὺ θὰ ἐδικαιολόγει πτῶσιν τῆς τιμῆς καὶ μάλιστα τόσον μεγάλην, ὅπως εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν. Οἱ παράγοντες εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδοθῇ ἡ διαπιστουμένη μεταπολεμικῶς μεταβολὴ εἰς τὴν σχέσιν τῆς τιμῆς τοῦ καπνοῦ πρὸς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἶναι ὅσον ἀφορᾶ μὲν τὸν ἀμερικανικὸν καπνὸν ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόστους παραγωγῆς, ὅσον ἀφορᾶ δὲ τὸν καπνὸν ἀνατολικοῦ τύπου ἡ μεταβολὴ τῆς σχετικῆς καμπύλης τῆς ζητήσεως καὶ αἱ ὀλιγοπωλιακαὶ συνθῆκαι ζητήσεως.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν σχεδὸν τὸ ἓν τρίτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ, ἐσημειώθη μεταπολεμικῶς μεγάλη αὔξησις τῶν ἀποδόσεων κατὰ καλλιεργουμένην μονάδα ἐκτάσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἐμειώθη ἀντιστοίχως τὸ κόστος παραγωγῆς. Αὐτὸ ἐξηγεῖ τὴν σχετικήν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, πτῶσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀμερικανικοῦ καπνοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου, ὅπου ἡ μεταπολεμικὴ πτῶσις τῆς τιμῆς εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα, τὰ αἴτια θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν μᾶλλον εἰς μεταβολὴν τῆς καμπύλης τῆς ζητήσεως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τόσον τῆς μεταβολῆς τῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν, ὅσον καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι κατέστη σχετικῶς εὐθυνότερος ὁ ἀμερικανικὸς καπνός. Πράγματι ἡ προτίμησις τῶν καπνιστῶν πρὸς τὰ σιγαρέττα τύπου Βιρτζίνια, τὰ ὁποῖα ἐπὶ πλέον προσφέρονται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ καλυτέρους ὅρους ἢ προπολεμικῶς, εἶναι δυνατὸν νὰ προεκάλεσε μεταβολὴν τῆς ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ συνισταμένην εἰς τὸ ὅτι αἱ αὐταὶ ποσότητες ζητοῦνται τώρα εἰς πολὺ χαμηλοτέρας τιμάς, εἰς τὸ ὅτι δηλ. ὁ ἀνατολικὸς καπνὸς ἀγοράζεται

μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ ὅ,τι ἦτο προπολεμικῶς. Οὕτω, παρ' ὅλον ὅτι ἡ συνολικὴ κατανάλωσις ἀνατολικοῦ καπνοῦ δὲν ἐμειώθη, ἡ πώλησις ἀπὸ μέρους τῶν παραγωγῶν χωρῶν ποσοτήτων καπνοῦ ἴσων περίπου πρὸς τὰς προπολεμικὰς καθίσταται δυνατὴ μόνον εἰς χαμηλοτέραν τιμὴν λόγῳ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς εἰς τὴν καμπύλην τῆς ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ.

Ἕτερος παράγων ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἔχῃ συντελέσει εἰς τὴν μεταπολεμικὴν πτῶσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἶναι οἱ ὀλιγοπωλιακαὶ συνθῆκαι τῆς ζητήσεως. Οἱ ἀγορασταὶ τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἀσκήσουν πίεσιν πρὸς ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς πολὺ μεγαλυτέραν ἔκτασιν παρὰ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀμερικανικοῦ, π.χ., ὅπου ἀντιμετωπίζουν ἀποτελεσματικὸν σύστημα προστασίας τῶν παραγωγῶν.

Δ'. Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΑΓΟΡΑΝ

1. Ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν.

Ἡ θέσις τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἔχει ἐπηρεασθῆ ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴν ἐξέλιξιν τῆς ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ, ἡ χειροτέρευσίς της ὅμως εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅ,τι ἡ τελευταία αὐτὴ θὰ ἐδικαιολόγει. Ἐνῷ, ὅπως διεπιστώθη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον, ἡ συνολικὴ ζήτησις καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου δὲν ἐσημείωσε μείωσιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προπολεμικόν της ἐπίπεδον, αἱ ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ καπνοῦ παρουσιάζουν μεταπολεμικῶς αὐτὴν τὴν ἐξέλιξιν :

ΠΙΝΑΞ 10.

Ἐξαγωγαὶ ἑλληνικοῦ καπνοῦ.

Ἔτη	000 τόννοι	000 δολλάρια
1938	45,9	45.440
1946	13,0	29.500
1947	17,3	38.704
1948	18,3	36.800
1949	27,6	45.031
1950	25,4	38.075
1951	31,7	38.543
1952	41,4	51.874

Καθ' ὅλην τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον μέχρι καὶ τοῦ 1951 αἱ ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ καπνοῦ διατηροῦνται εἰς ἐπίπεδα πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ προπολεμικόν. Τὸ 1952 ὅμως παρουσιάζεται σημαντικωτάτη αὔξησις, ἀλλ' ἀκόμη αἱ ἐξαγωγαὶ τοῦ ἔτους αὐτοῦ ὑπολείπονται κατὰ 9% τῶν ἀντιστοίχων τοῦ

1938. Ἐντελῶς ἀντίθετος εἶναι ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῶν τουρκικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ, τῶν ὁποίων ὁ ἐτήσιος ὄγκος κυμαίνεται μεταξὺ 50 καὶ 60 χιλιάδων τόννων, ἐνῷ προπολεμικῶς δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 30.000 τόννους (μέσος ὅρος 1934—38). Εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ μεγάλη χειροτέρευσις τῆς θέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τουρκικῶν ἐξαγωγῶν.

Αἱ ἀλλοιώσεις, ποὺ ἐξεδηλώθησαν μεταπολεμικῶς εἰς τὴν ζήτησιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ, δὲν ἔπαιξαν ἀσήμαντον ρόλον εἰς τὴν ἐξασθένισιν τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἱκανότητος τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἀπέναντι τοῦ τουρκικοῦ. Πράγματι, τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸν συνολικὸν ὄγκον τῆς ζητήσεως καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου τὸ μεγαλύτερον τμῆμα καλύπτει πλέον ἡ ζήτησις διὰ πρόσμιξιν εἰς σιγαρέττον ἀμερικανικοῦ τύπου, ἐξουδετερώνει τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐκλεκτῆς ποιότητος, ποὺ παρουσιάζει ὁ ἑλληνικὸς καπνὸς ἀπέναντι τοῦ τουρκικοῦ. Αἱ διαφοραὶ ποιότητος ἔχουν σημασίαν μόνον ἐφ' ὅσον πρόκειται ὁ καπνὸς νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ κατασκευὴν ἀμιγῶν ἀνατολικῶν σιγαρέττων. Εἰς τὴν πρόσμιξιν διὰ τὸν τύπον τοῦ ἀμερικανικοῦ σιγαρέττου ἡ ἐκλεκτὴ ποιότης τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ δὲν ἐπηρεάζει εἰς ἄξιον λόγου βαθμὸν τὴν ποιότητα τοῦ σιγαρέττου. Οὕτω ὁ τουρκικὸς καπνὸς ἀποτελεῖ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὑποκατάστατον, παρὰ τὴν χειροτέραν ποιότητά του, ἐφ' ὅσον προσφέρεται ὑπὸ ὅρους περισσότερον συμφέροντας. Εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ ὅροι προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ ὑπῆρξαν καθ' ὅλην τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον δυσμενέστεροι ἀπὸ τοὺς ὅρους προσφορᾶς τοῦ τουρκικοῦ καπνοῦ.

Ἡ σύγκρισις τῶν τιμῶν ἐξαγωγῆς ἑλληνικοῦ καὶ τουρκικοῦ καπνοῦ παρουσιάζει δυσχερείας, δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχουν στατιστικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν εἰς τὰς δύο χώρας κατὰ ποιότητας καπνοῦ. Ὁ ἑπόμενος πίναξ δεικνύει μόνον τὴν μέσην τιμὴν ποὺ ἀντιστοιχεῖ κατὰ μονάδα ἐξαχθέντος καπνοῦ εἰς τὰς δύο χώρας βάσει τῶν συνολικῶν ἐσόδων ἐξ ὅλων τῶν ποιοτήτων:

ΠΙΝΑΞ 11.

Τιμαὶ ἐξαγωγῆς καπνοῦ εἰς δολλάρια κατὰ χιλιόγραμμον.

Ἔτη	Ἑλλὰς	Τουρκία
1938	0.93	0.74
1945	—	1.95
1946	2.28	1.79
1947	2.15	1.54
1948	1.97	1.29
1949	1.59	1.18

1950	1.38	1.22
1951	1.24	1.18
1952	1.26	—

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὅμως καὶ μόνα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθῇ ποῖον ρόλον ἔπαιξεν ὁ παράγων τιμὴ εἰς τὸν μεταπολεμικὸν ἀνταγωνισμὸν μεταξὺ ἑλληνικοῦ καὶ τουρκικοῦ καπνοῦ, δεδομένου ὅτι δὲν ἀφοροῦν συγκρισίμους ποιότητας. Χρησιμωτέρα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς θὰ ἦτο ἴσως ἡ σύγκρισις μεταξὺ τῶν τιμῶν ἑλληνικῶν καὶ τουρκικῶν καπνῶν ποὺ εἰσάγονται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν λείπουν αἱ ποιοτικαὶ διαφοραί, δεδομένου ὅμως ὅτι αἱ ποιότητες ἑλληνικοῦ καὶ τουρκικοῦ καπνοῦ, ποὺ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν πρόσμιξιν εἰς τὰ ἀμερικανικὰ σιγαρέττα δύνανται μέχρις ἑνὸς βαθμοῦ νὰ ὑποκαταστήσουν ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ τιμαὶ εἰς τὰς ὁποίας προσφέρονται δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐπηρεάζουν τὴν σχετικὴν ζήτησιν.

ΠΙΝΑΞ 12.

Μέση τιμὴ εἰσαχθέντων εἰς Η.Π.Α. ἑλληνικῶν καὶ τουρκικῶν καπνῶν εἰς δολλάρια κατὰ χιλιόγραμμον(1)

Ἔτη	Ἑλληνικὰ	Τουρκικὰ
1947	2,47	1.50
1948	2,22	1.27
1949	2,18	1.34
1950	1,85	1.27
1951	1,73	1.29
1952	1,75	—

Ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω πίνακα προκύπτει ὅτι αἱ τιμαὶ τοῦ ἐξαγομένου εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἶναι κατὰ μέσον ὅρον ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τιμὰς τοῦ ἐξαγομένου ἐκεῖ τουρκικοῦ καπνοῦ. Αἱ σχετικαὶ διαφοραὶ δὲν ὀφείλονται μόνον εἰς ἀναλόγους διαφορὰς ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ χαμηλότερον κόστος παραγωγῆς τῶν τουρκικῶν καπνῶν. Ἄλλως τε, ὅπως παρετηρήθη ἤδη ἀνωτέρω, καὶ αἱ διαφοραὶ τιμῆς, ποὺ ὀφείλονται εἰς πραγματικὰς ποιοτικὰς διαφοράς, δυσχεραίνουν ἐξ ἴσου τὸ ἀνταγωνισμὸν εἰς ὅσον βαθμὸν ὁ τουρκικὸς καπνός, ἔστω καὶ κατωτέρας ποιότητος, δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸν ἑλληνικόν. Εἶναι ἑπομένως γεγονὸς ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἑλ-

(1) Βλ. Θ. Ἀνδρεάδου, Ἡ Τουρκικὴ Καπνικὴ Οἰκονομία, «Καπνικὴ Ἐπιθεώρησις» Ὀκτωβρ. 1952. Αἱ ἐξαγωγαὶ Ἑλληνικῶν καπνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1952 «Καπνικὴ Ἐπιθεώρησις» Φεβρ. 1953.

ληνικοῦ καπνοῦ ὑπῆρξε μειονεκτικὴ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τουρκικὸν ἀπὸ ἀπόψεως τιμῶν προσφορᾶς εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν παράγοντα τῶν τιμῶν καὶ περισσότερον ἴσως ἀπὸ αὐτόν, τὴν θέσιν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἔναντι τοῦ τουρκικοῦ κατέστησαν μειονεκτικὴν καὶ ὡρισμένοι ἄλλοι παράγοντες, ποὺ ἀνάγονται εἰς τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ.

2. Ἡ κατανομὴ τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ χώρας.

Ἡ μείωσις τοῦ συνολικοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν δὲν εἶναι ἡ μόνη ἀλλοίωσις ποὺ παρουσιάζεται εἰς τὴν μεταπολεμικὴν θέσιν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Οὐσιώδεις μεταβολαὶ παρατηροῦνται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν κατὰ χώρας κατανομὴν τῶν ἐξαγωγῶν.

ΠΙΝΑΞ 13.

Ἐξαγωγαὶ ἑλληνικοῦ καπνοῦ κατὰ χώρας εἰς τόννους.

Χῶραι	1938	1947	1948	1949	1950	1951	1952	Μ. ὅρος 1949-1952
Γερμανία	25823	—	—	4.497	6.388	7.847	18.542	9.318
Η.Π.Α.	6.948	5.201	5.437	6.375	5.161	4.936	6.265	5.684
Φινλανδία	1.515	1.074	1.508	1.395	2.039	981	1.372	1.447
Ἰταλία	1.406	2.664	2.990	1.365	1.433	2.523	701	1.505
Πολωνία	1.396	—	—	—	—	—	—	—
Αἴγυπτος	1.363	401	745	1.904	1.274	1.979	1.335	1.623
Τσεχοσλοβακία	1.141	1.327	2.075	—	—	—	—	—
Βέλγιον	997	104	—	—	—	51	202	63
Κάτω Χῶραι	941	420	3	531	118	170	85	226
Αὐστρία	825	539	1.250	2.515	2.181	2.520	2.252	2.367
Μ. Βρετανία	503	4.298	47	2.663	503	728	935	1.207
Ἑλβετία	472	259	159	580	883	517	989	742
Γαλλία	213	508	989	4.026	3.031	7.177	5.885	5.030
Σουηδία	131	198	451	916	745	545	1.342	887
Πορτογαλλία	—	—	—	—	439	964	471	468
Ἄλλαι χῶραι Δ. Εὐρώπης	407	69	36	68	523	161	153	226
Λοιπαὶ χῶραι	1.813	253	2.352	831	769	372	868	710
Σύνολον	45.894	17.315	18.042	27.666	25.487	31.471	41.397	31.505

Κατὰ τὸ ἔτος 1938 αἱ ἐξαγωγαὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν ἀντιπροσωπεύουν τὸ 56% τοῦ συνόλου τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ καὶ αἱ ἐξαγωγαὶ πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ 15%. Τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐξαγωγῶν κατανέμεται εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας μὲ μικρὰ ποσοστὰ συμμετοχῆς καὶ μὲ τὴν ἑξῆς σειράν: Φινλανδία, Ἰταλία, Πολωνία, Αἴγυπτος, Τσεχοσλοβακία μὲ ποσοστὰ ἀπὸ 3,3 ἕως 2,5%, Βέλγιον, Κάτω Χῶραι, Αὐστρία μὲ ποσοστὰ περὶ τὸ 2%. Εἰς τὸν ἐτήσιον μέσον ὅρον τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ κατὰ τὴν τετραετίαν 1949—52 καλύπτουν ἡ Γερμανία 29%, αἱ Ἡνωμέναι Πολι-

τεῖαι 18%, ἡ Γαλλία 16%, ἡ Αὐστρία 7,5%, ἡ Αἴγυπτος, Ἰταλία, Φινλανδία, Μ. Βρετανία ἀπὸ 5,1% ἕως 3,8%, ἡ Ἑλβετία καὶ Σουηδία περὶ τὸ 2,5%. Οὕτω ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις εἰς τὴν κατανομὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ παρουσιάζει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά :

α') Ἡ σημασία τῆς γερμανικῆς ἀγορᾶς μειώνεται οὐσιωδῶς χωρὶς νὰ παύῃ νὰ καλύπτῃ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ ἀγορὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχῃ τὴν δευτέραν θέσιν μὲ ποσοστὸν κατά τι μεγαλύτερον τοῦ προπολεμικοῦ, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ γαλλικὴ ἀγορά, ποὺ προπολεμικῶς ἦτο ἐντελῶς ἀσήμαντος καταλαμβάνει τώρα τὴν τρίτην θέσιν μὲ μέγα ποσοστὸν συμμετοχῆς καὶ ἡ αὐστριακὴ ἀγορά, ποὺ ἐπίσης ἦτο ἐκ τῶν πλέον ἀσημάντων προπολεμικῶς, ἀκολουθεῖ μὲ ποσοστὸν μικρότερον μέν, ἀλλὰ πάντως σημαντικόν.

β') Τὰ ποσοστὰ ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Αἴγυπτον, Ἰταλίαν, Φινλανδίαν, αὐξάνουν οὐσιωδῶς καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Σουηδίαν, ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἐμφανίζεται μεταπολεμικῶς ὡς ἀγοραστὴς ἑλληνικῶν καπνῶν καὶ ἡ Μ. Βρετανία.

γ') Γενικῶς, ἡ μεταπολεμικὴ κατανομὴ τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ παρουσιάζει πολὺ μικροτέραν ἀνισομέρειαν, οὕτως ὥστε ἡ μονομερὴς ἐξάρτησις ἀπὸ μίαν ἢ δύο ἀγοράς, ποὺ ἴσχυε προπολεμικῶς, τώρα εἶναι ὀλιγώτερον ἔντονος.

3. Προοπτικὴ ἐξελίξεως ἐξαγωγῶν.

Τὸ 1952 ὁ συνολικὸς ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ εἶναι σημαντικῶς ἀνώτερος ἀπὸ τὸν μέσον ὅρον τῆς τετραετίας καὶ πλησιάζει τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον. Ἡ αὔξησις ὀφείλεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν διπλασιασμὸν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν σημαντικῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν (4,8 χιλιάδες τόννοι).

Ἂν καὶ θὰ ἦτο πρόωρον ἀκόμη νὰ ἐξαχθοῦν πολὺ αἰσιόδοξα συμπεράσματα ἀπὸ τὴν οὐσιώδη αὐτὴν βελτίωσιν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὸ γεγονὸς εἶναι ἐν τούτοις ἐνδεικτικὸν μιᾶς εὐνοϊκῆς διὰ τὸν ἑλληνικὸν καπνὸν μεταβολῆς εἰς τὴν γερμανικὴν ἀγοράν, ποὺ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ ἄλλας πληροφορίας περισσότερον προσφάτους. Ἡ νέα μεταστροφὴ τῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν σιγαρέττον, ἂν δὲν διαψευσθοῦν αἱ σημεριναὶ ἐνδείξεις, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ποὺ θὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως σιγαρέττων ἡ μεταρρύθμισις τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ, θὰ διευρύνῃ τὰ περιθώρια τῶν ἐξαγωγῶν εἰς τὴν Γερμανίαν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἐπίσης καὶ ἡ εὐνοϊκὴ ἐπίδρασις ποὺ θὰ ἀσκήσῃ εἰς τὴν ζήτησιν ἀνατολικοῦ καπνοῦ γενικῶς—ὅπως ἐτονίσθη ἤδη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον—ἡ «ἔλλειψις δολλαρίων» μετὰ τὴν πλήρη περικοπὴν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας. Ὁ παράγων αὐτὸς ἄλλως τε θὰ δημιουργήσῃ εὐρύτερα περιθώρια

τοποθετήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ ὄχι μόνον εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ αὐξηθοῦν αἱ ἑλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ πρὸς τὰς χώρας, ποὺ ἤδη σήμερον ἐμφανίζονται μὲ ἄξια λόγου ποσοστὰ συμμετοχῆς.

Πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἑπομένως ὅτι ἡ αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν, ποὺ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ 1952, ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν μιᾶς περαιτέρω ἀναπτύξεως. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν περιθωρίων ποὺ ὑπάρχουν τόσον διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅσον καὶ διὰ τὴν σταθεροποίησιν ἢ ἀνάκτησιν ὡρισμένων παλαιῶν ἀγορῶν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ, ὅπως ἡ Πολωνία, Τσεχοσλοβακία καὶ Ἀνατολικὴ Γερμανία, εἶναι ζήτημα ὅρων προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ καὶ ὀργανώσεως τοῦ σχετικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου.

4. Ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μεταπολεμικῆς θέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν δύνανται νὰ ἐξαχθοῦν ὡρισμένα συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐλαστικότητα τῆς ζητήσεώς του.

Ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς καμπύλης τῆς ζητήσεως ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἀσκοῦν δύο παράγοντες: 1) τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ δυνατότητες ὑποκαταστάσεώς του εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι μεταπολεμικῶς, 2) τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ζήτησις ἀνατολικοῦ καπνοῦ γενικώτερον ἔχει χαρακτῆρα ὀλιγοπωλιακόν.

Δεδομένου ὅτι ὁ ἑλληνικὸς καπνὸς ζητεῖται μεταπολεμικῶς περισσότερον διὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς πρόσμιξιν καὶ ὀλιγώτερον διὰ κατασκευὴν ἀμιγοῦς ἀνατολικοῦ σιγαρέττου, ἡ σημασία τῆς ἐκλεκτῆς του ποιότητος περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ ὁ τουρκικὸς καπνὸς ἀποτελεῖ τέλειον ὑποκατάστατόν του. Μὲ τὴν σημερινὴν δὲ διαμόρφωσιν τῶν προτιμήσεων τῶν καπνιστῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑποκατάστατον ἐπίσης ἀποτελεῖ καὶ ὁ καπνὸς τύπου Βιρτζίνια, ποὺ παράγεται εἰς ἄλλας χώρας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ φυσικὰ ὁ ἀμερικανικὸς τύπος Βιρτζίνια, ἂν παραμερισθοῦν οἱ ἄλλοι λόγοι ποὺ ἐμποδίζουν τὴν ἐπέκτασιν τῆς καταναλώσεώς του εἰς τὴν Εὐρώπην (ἔλλειψις δολλαρίων).

Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἐπικρατοῦν ὀλιγοπωλιακαὶ συνθῆκαι ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ. Ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς πολλὰς χώρας ἡ καπνοβιομηχανία ἀποτελεῖ κρατικὸν μονοπώλιον, ἀφ' ἑτέρου, ὅπου δὲν ὑπάρχει κρατικὸν μονοπώλιον, τὸν κύριον ὄγκον τῆς καπνοβιομηχανίας, ἀντιπροσωπεύουν τρεῖς ἢ τέσσαρες μεγάλαι ἐπιχειρήσεις (π.χ. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, Γερμανία). Ἡ ὀλιγοπωλιακὴ διαμόρφωσις τῆς ζητήσεως, ὅπως εἶναι εὐνόητον, χαλαρώνει τὸν βαθμὸν ἐξαρτήσεως τῶν ζητουμένων ποσοτήτων ἀπὸ τὰς τιμάς, δεδομένου ὅτι ὁ ζητῶν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ πιέζῃ τὴν τιμὴν πρὸς τὰ κάτω δι' οἱανδήποτε ποσότητα καὶ ἂν ζητῇ.

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων ἡ καμπύλη τῆς ζητήσεως δὲν δύναται παρὰ νὰ παρουσιάζῃ ἀνομοιομορφίαν καὶ νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μεγάλην μὲν ἐλαστικότητα, ὅταν ἡ τιμὴ ἀνέρχεται ὑπὲρ ἓν ὡρισμένον ὅριον, ἀνελαστικότητα δὲν ὅταν ἡ τιμὴ πίπτῃ κάτω τοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ. Πραγματι, οἱ ζητοῦντες ὀλιγοπωληταὶ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβάλουν ἓν ὡρισμένον ἐπίπεδον τιμῆς, ἀναλόγως τοῦ κέρδους ποὺ τοὺς ἐξασφαλίζει ὑπὸ τὰς δεδομένας εἰς τὴν χώραν των συνθήκας καταναλώσεως καπνοῦ. Κάθε ὕψωσις τῆς τιμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ θὰ προκαλῇ εἰς πολὺ μεγαλυτέραν ἀναλογίαν κάμψιν τῆς ζητήσεως, δεδομένου ὅτι θὰ ἐκδηλώνεται ἡ λειτουργία τῆς ὑποκαταστάσεως πρῶτον ἀπὸ τὸν τουρκικὸν καπνὸν καὶ δεύτερον ἀπὸ τὸν καπνὸν Βιρτζίνια. Ἡ πτῶσις ἐξ ἄλλου τῆς τιμῆς κάτω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ εἶναι ζήτημα ἂν θὰ προκαλῇ οὐσιώδη αὔξησιν τῆς ζητήσεως διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους : Πρῶτον, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν χωρῶν ὅπου ἡ ζήτησις καπνοῦ ἔχει μορφὴν ὀλιγοπωλιακήν, αἱ ποσότητες ποὺ ζητοῦνται καὶ ἡ τιμὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἀγοράζονται, καθορίζονται ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ὀλίγων ἀγοραστῶν εἰς ἐπίπεδον, ποὺ ἐξασφαλίζει δι' αὐτοὺς τὸ maximum κέρδους μὲ τὴν δεδομένην ἐλαστικότητα ζητήσεως καπνικῶν προϊόντων εἰς τὴν ἐσωτερικήν των ἀγοράν. Ἑπομένως μία πτῶσις τῆς τιμῆς τοῦ καπνοῦ κάτω τοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ εἶναι ζήτημα ἂν θὰ προκαλῇ ἀνάλογον αὔξησιν τῆς ζητήσεως. Δεύτερον, εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν χωρῶν, ὅπου ὑπάρχει κρατικὸν μονοπώλιον ζητήσεως καπνοῦ, ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως καπνοῦ γενικῶς δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶναι μικροτέρα τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως καπνικῶν προϊόντων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν, δεδομένου ὅτι ἡ ποσότης ποὺ ζητεῖται ἀπὸ τὸ κρατικὸν μονοπώλιον ἐπηρεάζεται καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντας, ὅπως τὰ περιθώρια διαθέσεως συναλλάγματος καὶ οἱ δυνατότητες ποὺ ἔχει ἡ προσφέρουσα (τὸν καπνὸν) χώρα ν' ἀπορροφήσῃ προϊόντα τῆς ἀγοραστρίας χώρας. Τρίτον, εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ ἡ πτῶσις τῆς τιμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ θὰ προκαλῇ καὶ ἀνάλογον πτῶσιν τῆς τιμῆς τοῦ κυριωτέρου ὑποκαταστάτου —τοῦ τουρκικοῦ καπνοῦ—μέγα μέρος τῆς ηὐξημένης ζητήσεως θὰ στρέφεται πρὸς τὸ ὑποκατάστατον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Η ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Ἡ ἐλαστικότης τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἀποτελεῖ συνάρτησιν δύο παραγόντων :

Πρῶτον : τῶν τεχνικῶν δυνατοτήτων παραγωγῆς. Ἀπὸ τὰ διαθέσιμα κατάλληλα ἐδάφη καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς καλλιεργείας, ἀπὸ τὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις καὶ τὸν ὄγκον παραγωγῆς κατὰ τύπους καπνοῦ καὶ κατὰ ποιότητα προϊόντος ἐξαρτᾶται κατ' ἀρχὴν τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Δεύτερον : τοῦ κόστους παραγωγῆς μὲ τὴν ἔννοιαν ἑνὸς minimum εἰσοδήματος, ποὺ πρέπει νὰ ἐξασφαλίζῃ ὁ παραγωγὸς διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρῃ τὸ προϊόν του. Ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν τεχνικῶν δυνατοτήτων παραγωγῆς, ἡ αὔξησις δηλαδὴ τῆς παραγωγῆς καπνοῦ μέχρι τοῦ ἀνωτάτου δυνατοῦ ἐπιπέδου, δὲν εἶναι δυνατὴ παρὰ μόνον ὅταν ἡ τιμὴ διαθέσεως τοῦ προϊόντος εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἐξασφαλίζῃ εἰς τὸν παραγωγὸν τὸ κατώτερον αὐτὸ ὅριον εἰσοδήματος, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κίνητρον διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν παραγωγήν.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν μεταπολεμικῶν δεδομένων ὅσον ἀφορᾶ τὴν καλλιέργειαν καὶ παραγωγὴν καπνοῦ καὶ τὸ κόστος παραγωγῆς θὰ ἀποτελέσῃ τὸ θέμα αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου.

Α'. ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΟΥ

1. Ὄγκος, σύνθεσις παραγωγῆς καὶ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις.

Ἡ καλλιέργεια καπνοῦ καὶ ὁ ὄγκος τῆς παραγωγῆς παρουσιάζουν μεταπολεμικῶς τὴν ἑξῆς ἐξέλιξιν :

ΠΙΝΑΞ 14.

Καλλιέργεια καὶ παραγωγὴ καπνοῦ (1).

Ἔτη	Ἀριθμὸς καλ/τῶν	Καλλιεργηθεῖσα ἔκτασις. Στρέμ.	Ὄγκος παραγωγῆς Τόννοι
1936	198.833	1.106.773	80.968
1937	178.357	956.344	68.661
1938	148.979	829.923	47.980

(1) Διὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα, ποὺ συγκεντρώνει ὁ Αὐτόνομος Ὀργανισμὸς Καπνοῦ βάσει τῶν ζητουμένων ἀδειῶν καλλιεργείας.

1946	109.035	686.131	28.098
1947	120.445	785.289	47.139
1948	102.460	726.990	36.585
1949	115.080	808.096	52.939
1950	141.197	1.027.300	58.150
1951	141.927	955.327	62.215
1952	114.939	763.831	39.512

ΠΙΝΑΞ 15.

Ἔκτασις καλλιεργείας καὶ ὄγκος παραγωγῆς κατὰ περιοχὰς κατὰ τὰ ἔτη 1946—1952 (1)

Περιοχαὶ		1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Ἀνατ. Μακεδ.—Θράκη	Στρέμ.	368587	412817	382260	427685	483398	464077	394664
	Τόννοι	13435	23940	17236	27566	25647	28788	18865
Κεντρ. καὶ Δυτ. Μακεδ.	Στρέμ.	113196	138154	100611	125241	191988	173968	120618
	Τόννοι	6451	9906	6909	11635	14220	14007	8570
Θεσσαλία	Στρέμ.	25132	34785	37016	36957	65562	54329	40300
	Τόννοι	1547	2713	2319	2836	4554	4469	2561
Φθιωτιδοφωκίς	Στρέμ.	15035	24581	19445	25512	38256	34414	26976
	Τόννοι	727	1199	952	1317	1908	1823	1472
Θῆβαι	Στρέμ.	6610	8208	6169	5400	7828	6208	2922
	Τόννοι	436	490	363	351	500	357	192
Αἰτωλοακαρνανία	Στρέμ.	98509	101930	114096	126774	151663	140744	125767
	Τόννοι	3394	5804	5811	5485	6763	7637	4897
Ἤπειρος	Στρέμ.	3883	4918	4584	7277	11248	10308	6517
	Τόννοι	122	448	299	402	621	671	372
Πελοπόννησος	Στρέμ.	46737	43327	53483	43196	56152	54665	40263
	Τόννοι	1503	1675	2094	2656	2711	3516	2185
Νῆσοι	Στρέμ.	8445	16569	9320	10054	21205	16714	5804
	Τόννοι	484	964	599	691	1224	948	329

Ἡ ἔκτασις τῆς καλλιεργείας καὶ ὁ ὄγκος τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1936 ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἀνώτατον προπολεμικὸν ἐπίπεδον. Ἑπομένως θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθοῦν περίπου ὡς ἐνδεικτικὰ τῶν δυνατοτήτων ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς καπνοῦ. Κατὰ τὴν πενταετίαν 1947—1951 ὁ μέσος ὅρος ἐτησίας παραγωγῆς καπνοῦ ἔφθασε εἰς 51.406 τόννους, ἐπίπεδον κατὰ 22% κατώτερον ἀπὸ τὸν ἐτήσιον μέσον ὅρον τῆς τριετίας 1936—38 (65.870 τόννοι).

(1) Βάσει στοιχείων τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ.

Ἀπὸ τοῦ 1948 μέχρι τοῦ 1951 ἡ παραγωγὴ καπνοῦ σημειώνει συνεχῆ αὔξησιν καὶ τὸ 1951 πραγματοποιεῖ τὸ ἀνώτατον μεταπολεμικόν της ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶναι κατώτερον ἀπὸ τὸν μέσον ὅρον τῆς τριετίας 1936—38. Τὸ 1952 ἡ παραγωγὴ καπνοῦ μειώνεται κατὰ 30% περίπου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος. Διὰ τὸ 1953 προβλέπεται πάλιν αὔξησις τῆς παραγωγῆς, δεδομένου ὅτι ἡ μεγάλη αὔξησις τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1952 καὶ ἡ ἀπορρόφησις σημαντικοῦ τμήματος τῶν ἀποθεμάτων καθὼς καὶ ἡ συναλλαγματικὴ μεταρρύθμισις τῆς 9ης Ἀπριλίου 1953—εἰς ὅσον βαθμὸν ἐπρόφθασε νὰ ἐπηρεάσῃ—ἀπετέλεσαν παράγοντας ποὺ ἐνίσχυσαν τὴν διάθεσιν τῶν καλλιεργητῶν νὰ ἐπεκτείνουν τὴν καλλιέργειαν.

Βάσει τῶν στοιχείων τῆς τελευταίας πενταετίας (1948—52) ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη καλύπτουν τὸ 66% τῶν καλλιεργηθεισῶν ἐκτάσεων καὶ τὸ 61% τοῦ ὄγκου τῆς συνολικῆς παραγωγῆς:

Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων μὲ βάσιν τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 14 ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἔκτασιν τῶν καλλιεργειῶν καὶ τὸν ὄγκον τῆς παραγωγῆς (1) προκύπτει ὅτι ὁ μέσος ὅρος στρεμματικῆς ἀποδόσεως κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον εἶναι κατὰ 13% κατώτερος τοῦ ἀντιστοίχου μέσου ὅρου τῆς προπελεμικῆς πενταετίας 1934—38.

ΠΙΝΑΞ 16.

Στρεμματικὴ ἀπόδοσις καλλιεργειῶν καπνοῦ (εἰς χιλιόγραμμα)

Μέσος ὅρος	1934-38	63
	1946	41
	1947	60
	1948	50
	1949	65
	1950	56
	1951	64
	1952	52
Μεταπολεμικὸς μέσος ὅρος		55

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅμως ὅτι ἀπὸ τὸ 1949 παρατηρεῖται σχετικὴ βελτίωσις τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων καὶ ὁ μέσος ὅρος τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν φθάνει εἰς 60 κιλά.

(1) Δεδομένου ὅτι τὰ στοιχεῖα αὐτὰ βασίζονται εἰς τὰς αἰτήσεις ἀδείας καλλιεργείας καὶ εἰς τὰς δηλώσεις τῶν παραγωγῶν πρὸς τὴν Ἐφορίαν Καπνοῦ, δὲν ὑπάρχει ἐγγύησις ἀπολύτου ἀκριβείας, πρᾶγμα ποὺ δυσχεραίνει τὸν ὑπολογισμὸν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ γεγονὸς ὅτι κατ' ἔτος ὑπάρχει τὸ αὐτὸ περίπου ποσοστὸν ἀνακριβείας καὶ ὅτι λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ μέσος ὅρος μιᾶς σειρᾶς ἐτῶν, ἐπιτρέπει μίαν σύγκρισιν μὲ ἀξιώσεις σχετικῆς ἀκριβείας.

Αἱ διαφοραί, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν αἱ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις κατὰ περιοχάς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν ἑπόμενον πίνακα, δὲν ἐκφράζουν μίαν ὁμοιόμορφον τάσιν, δυναμένην νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπὸ τὸν μέσον ὅρον τῶν διακυμάνσεων ὅλης τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου διαπιστώνεται, ὅτι τὰς μεγαλυτέρας στρεμματικὰς ἀποδόσεις ἐσημείωσαν ἡ Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία καὶ ἡ Θεσσαλία.

ΠΙΝΑΞ 17.

Στρεμματικὴ ἀπόδοσις καλλιεργειῶν καπνοῦ κατὰ περιοχὰς εἰς χιλιόγραμμα.

Περιοχαί	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	Μ. ὅρος 1946-52
Ἀν. Μακεδ.-Θράκη.	46	57	45	64	52	61	47	53
Κεντρ. Δ. Μακεδ. ..	73	72	68	92	73	80	74	76
Θεσσαλία	78	77	61	77	70	82	63	72
Φθιωτιδοφωκίς ...	61	49	49	51	49	52	55	52
Θῆβαι	84	59	59	64	63	49	38	59
Αἰτωλοακαρνανία .	45	56	50	42	43	65	57	51
Ἤπειρος.....	40	92	65	55	55	64	54	60
Πελοπόννησος....	41	38	38	61	47	57	66	49
Νῆσοι	73	58	64	68	58	57	56	62

Ἡ μικρὰ σχετικῶς στρεμματικὴ ἀπόδοσις εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκεῖ τὸν κύριον ὄγκον τῆς παραγωγῆς καλύπτει ὁ ἐκλεκτότερος τύπος καπνοῦ (μπασμᾶς), ποὺ ἔχει μικροτέραν στρεμματικὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους τύπους.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς παραγωγῆς τῶν διαφόρων τύπων καπνοῦ κατὰ τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη ἀπεικονίζεται εἰς τὸν ἑπόμενον πίνακα :

ΠΙΝΑΞ 18.

Παραγωγὴ καπνοῦ κατὰ τύπους εἰς τόννους.

Τύποι	1939	1949	1950	1951	1952	Μ. ὅρος 1949-52
Μπασμᾶς	29.552	25.031	23.370	26.370	17.593	23.091
Μπασῆ-Μπαγλῆ	5.906	5.163	5.450	5.234	2.608	4.614
Σαμψοῦντος	3.569	5.395	6.233	6.699	4.384	5.677
Μυρωδᾶτα Σμύρνης.....	4.264	3.333	4.346	4.115	2.483	3.569
Ταμπᾶ Κουλὰκ	1.737	1.465	2.001	1.866	951	1.571
Τραπεζοῦντος.....	99	113	225	164	97	150
Μυρωδᾶτα Ἀγρινίου.....	2.707	2.033	2.219	2.246	1.614	2.028
Σαριὰ	785	213	248	294	152	227

Μαῦρα	2.396	3.525	5.587	5.398	3.543	4.513
Μυρωδᾶτα Παλαιοκάστρ.	186	134	149	120	78	120
Ζίχνα Καναλίων	591	455	450	440	251	399
Τσεμπέλια	3.215	3.585	4.813	5.741	3.503	4.410
Μαῦρα Ἄργους	495	2.470	2.711	3.491	2.186	2.714
Σύνολον	55.502	52.915	57.802	62.178	39.413	53.053

Κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν (1949—52) ὁ μέσος ὅρος ἐτησίας παραγωγῆς καπνοῦ τοῦ τύπου «μπασμᾶ», ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἐκλεκτότερον τύπον ἀνατολικοῦ καπνοῦ, καλύπτει 43 % τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ (ἐτήσιος μ. ὅρος 1949-52). Οἱ τρεῖς δὲ ἐκλεκτοὶ τύποι (μπασμᾶς, Σαμψοῦντος καὶ ζίχνα) ὁμοῦ ἀντιπροσωπεύουν 55 % τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ. Οἱ κατώτεροι τύποι ἐξ ἄλλου (ταμπᾶ-κουλάκ, μαῦρα καὶ μαῦρα Ἄργους) ἀντιπροσωπεύουν 17 % περίπου τῆς συνολικῆς παραγωγῆς.

Ἀπὸ ἀπόψεως κατανομῆς τῶν τύπων κατὰ περιοχὰς ἡ κατάστασις τὴν τελευταίαν τετραετίαν παρουσιάζεται οὕτω : εἰς τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς καπνοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ὁ τύπος μπασμᾶς ἀντιπροσωπεύει τὸ 90 % περίπου. Εἰς τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας ὁ τύπος καπνοῦ Σαμψοῦντος, ποὺ παράγεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὴν τὴν περιοχήν, ἀντιπροσωπεύει 50%. Αἱ περιοχαὶ αὐταὶ καλύπτουν σχεδὸν τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς τῶν ἐκλεκτοτέρων τύπων καπνοῦ. Οἱ ἐπίσης ἐκλεκτοὶ τύποι καπνοῦ μπασῆ-μπαγλῆ καὶ μυρωδᾶτα παράγονται ὁ μὲν πρῶτος ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχάς, ὁ δὲ δεύτερος κατὰ 75 % εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ κατὰ 25 % εἰς τὰς Θήβας καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Τέλος ὁ κατώτερος τύπος (μαῦρα) παράγεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Φθιωτιδοφωκίδα καὶ Πελοπόννησον.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ παρακολούθησις τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων κατὰ τύπους καπνοῦ :

ΠΙΝΑΞ 19.

Στρεμματικὴ ἀπόδοσις κατὰ τύπους καπνοῦ εἰς χιλιόγραμμα (1)

(Μέσος ὅρος ἐτῶν 1949—52)

Μπασμᾶς	55
Μπασῆ—Μπαγλῆ	55
Σαμψοῦντος	93
Μυρωδᾶτα Σμύρνης	76
Ταμπᾶ-Κουλὰκ	73

(1) Ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὑπολογισμοῦ αὐτοῦ ἰσχύει ἡ παρατήρησις τῆς ὑποσ. 1 τῆς σελ. 25.

Τραπεζοῦντος	117
Μυρωδᾶτα Ἀγρινίου	47
Σαριὰ	92
Μαῦρα	66
Μυρωδᾶτα Παλαιοκάστρου	60
Ζίχνα Καναλίων	67
Τζεμπέλια	46
Μαῦρα Ἄργους	56

Ἀπὸ τὸν πίνακα αὐτὸν προκύπτει ὅτι τὰς μεγαλυτέρας στρεμματικὰς ἀποδόσεις—ἂν ἐξαιρεθοῦν οἱ τύποι Τραπεζοῦντος καὶ σαριὰ ποὺ δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρὰ ἀσημάντους ποσότητας—ἔχουν οἱ τύποι Σαμψοῦντος καὶ μυρωδᾶτα Σμύρνης. Οἱ τύποι αὐτοὶ ὅμως εἰς τὸ σύνολον τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς καπνοῦ καλύπτουν ποσοστὸν μικρότερον τοῦ 20%, ἐνῷ ἡ ζήτησίς των εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν εἶναι μεγάλη καὶ ἱκανοποιεῖται κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀπὸ τὴν τουρκικὴν παραγωγὴν ταιούτων τύπων. Ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τοῦ μπασμᾶ, ποὺ ἀντιπροσωπεύει περισσότερον ἀπὸ 40% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι μικρά, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλεται καὶ ἡ χαμηλὴ μέση στρεμματικὴ ἀπόδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Ὁ τύπος μπασμᾶς—ἂν ἐξαιρεθοῦν αἱ πολὺ ἐκλεκταί του ποιότητες—ἀντιμετωπίζει ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς δύο προηγουμένους τύπους μικροτέραν ζήτησιν εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν, πρᾶγμα ποὺ συντελεῖ κάπως εἰς τὸ νὰ εἶναι μειονεκτικωτέρα ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν μὲ τὴν Τουρκίαν. Ἐντὸς τῶν πλαισίων μιᾶς προσπαθείας ρυθμίσεως τῆς καπνοκαλλιεργείας τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποκτᾶ σημασίαν ὡς κριτήριον προσανατολισμοῦ.

Τέλος ἡ ἀπόδοσις τῆς παραγωγῆς καπνοῦ εἰς ποιότητας φύλλων ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τοὺς παράγοντας ποὺ ἐπηρεάζουν τὰς δυνατότητας προσφορᾶς ἐξαγωγίμου καπνοῦ καὶ εἰδικώτερον τὰς δυνατότητας προσφορᾶς πρὸς τὰς χώρας ποὺ ζητοῦν ἐκλεκτὴν ποιότητα.

2. Αἴτια μεταπολεμικῆς μειώσεως στρεμματικῶν ἀποδόσεων.

Ὡς παράγοντες ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ἐπηρεάσει τὴν μεταπολεμικὴν ἐξέλιξιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν κυρίως τὰ μέτρα ρυθμίσεως τῆς καπνοκαλλιεργείας, ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν καλλιεργητῶν εἰς λιπάσματα καὶ τὸ σύστημα προστατευτικῶν τιμῶν, ποὺ ἐφηρμόσθη.

Ἡ ρυθμιστικὴ ἐπέμβασις τοῦ κράτους εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ εἶχε ἐκδηλωθῆ προπολεμικῶς πρὸς δύο κατευθύνσεις : πρῶτον τὴν προστασίαν τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ καὶ δεύτερον τὸν περιορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῆς καλλιεργείας. Ἡ προστασία τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ εἶχε ἐπιδιωχθῆ μὲ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς καλλιεργείας εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη (Ν. 4660/1930), μὲ τὴν ἀπα-

γόρευσιν τῆς συλλογῆς φύλλων καπνοῦ κακῆς ποιότητος (Ν. 5166/1931), μὲ τὴν κατοχύρωσιν τῶν ἐγχωρίων ποικιλιῶν καπνοῦ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ καλλιέργεια νέων ἀκαταλλήλων διὰ τὸ ἔδαφος κάθε περιφερείας τύπων καπνοῦ (Α.Ν. 1520/1938) καὶ τέλος μὲ τὴν καθιέρωσιν ὑποχρεωτικῆς χωρικῆς συσκευασίας τοῦ καπνοῦ καὶ διαχωρισμοῦ τῶν φύλλων εἰς τρεῖς ποιότητας (Α.Ν. 1193/1938). Ἐξ ἄλλου τὸν περιορισμὸν τῆς καλλιεργείας ἐπεδίωξεν ὁ νόμος 5112/1931, ποὺ ἀπαγορεύει τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ εἰς ὡρισμένας περιφερείας καὶ οἱ νόμοι ποὺ καθώριζαν ἀνώτατα ὅρια ἐκτάσεως καλλιεργείας δι' ὡρισμένον ἔτος, ὅπως ὁ Α.Ν. 981/1937 διὰ τὸ 1938 καὶ ὁ 1193/39 διὰ τὸ 1939.

Τὰ ἀνωτέρω νομοθετικὰ μέτρα ρυθμίσεως τῆς καλλιεργείας καπνοῦ δὲν ἀντιμετώπιζον βεβαίως τὸ πρόβλημα κατὰ τρόπον ὁλοκληρωτικὸν καὶ ἑνιαῖον. Οὕτω ἡ ρυθμιστικὴ ἐπέμβασις τοῦ κράτους δὲν ἔλαβε χαρακτῆρα συστηματικῆς πολιτικῆς μὲ ἀξίωσιν νὰ ἐπιβάλῃ ὡρισμένας κατευθύνσεις εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, ἀλλὰ περιωρίσθη εἰς τὴν κατοχύρωσιν μιᾶς καταστάσεως, ποὺ εἶχε διαμορφωθῆ αὐτομάτως, ὅσον ἀφορᾶ τοὐλάχιστον τὰς παραγομένας ποικιλίας καπνοῦ. Ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ ὅμως τῶν σχετικῶν ρυθμιστικῶν διατάξεων εἰς τὴν πρᾶξιν ἠδύνατο τοὐλάχιστον νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν διατήρησιν τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος καὶ τὴν συγκράτησιν τοῦ ὄγκου τῆς παραγωγῆς ἐντὸς ὡρισμένων ὁρίων.

Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον νέα μέτρα ρυθμίσεως τῆς καλλιεργείας καὶ παραγωγῆς καπνοῦ δὲν καθιερώθησαν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μεταβολὴ τῶν συνθηκῶν, τόσον εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἔκαμαν ἀναγκαίαν μίαν ἀναπροσαρμογὴν τῆς καλλιεργείας πρὸς τὰς νέας αὐτὰς συνθήκας. Ἐπὶ πλέον κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη εἰς τὴν πρᾶξιν ἔπαυσαν νὰ ἐφαρμόζωνται ἀκόμη καὶ αἱ παλαιαὶ διατάξεις, ὅπως ἡ ἀπαγόρευσις τῆς καλλιεργείας ἀκαταλλήλων ἐδαφῶν ἢ τῆς συλλογῆς τῶν φύλλων κακῆς ποιότητος κλπ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἦταν φυσικὸν νὰ ἐπηρεάσῃ δυσμενῶς καὶ τὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις καὶ τὴν ποιότητα τοῦ προϊόντος, ποὺ προσφέρεται ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς εἰς τὴν ἀγοράν.

Ἄλλος παράγων, ποὺ συνετέλεσε μεταπολεμικῶς εἰς τὴν μείωσιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος, εἶναι ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν ζωϊκῶν λιπασμάτων. Ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς κτηνοτροφίας παρουσιάζει μεγαλυτέραν καθυστέρησιν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους κλάδους παραγωγῆς καὶ τὸ 1952 ἀκόμη τὸ ζωοκομικὸν κεφάλαιον τῆς χώρας δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον. Οὕτω ἡ μειωμένη παραγωγὴ ζωϊκοῦ λιπάσματος, ἰδίως κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη, δὲν ἐπέτρεψε τὴν χρησιμοποίησιν ἐπαρκοῦς ποσότητος εἰς τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ζωϊκοῦ λιπάσματος μὲ χημικὰ προεκάλεσε χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος καὶ μείωσιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων.

Τέλος, τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ ἐπηρέασε καὶ τὸ σύστημα ἐπιδοτήσεως τῆς παραγωγῆς, ποὺ ἐφηρμόζετο μέχρι τοῦ 1951. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ παραγωγὸς κάθε χωρίου εἰσέπραττε ὡς πρὶμ τὸ αὐτὸ ποσὸν κατ' ὀκᾶν (ἤτοι τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς «προστατευτικῆς» τιμῆς, ποὺ καθωρίζετο κατ' ἔτος εἰς ἓν ὡρισμένον πολλαπλάσιον τῆς προπολεμικῆς τιμῆς τοῦ καπνοῦ τοῦ χωρίου αὐτοῦ καὶ τῆς «ἐμπορικῆς» τιμῆς, ποὺ καθωρίζετο ἐπίσης κατ' ἔτος ἀπὸ τὸν Αὐτόνομον Ὀργανισμὸν καπνοῦ) ἀνεξαρτήτως τῆς πραγματικῆς τιμῆς πωλήσεως, ἐμείωνε τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν ποιότητα τοῦ προϊόντος. Ναὶ μὲν ἡ πραγματικὴ τιμὴ πωλήσεως τοῦ προϊόντος αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν ποιότητά του, ἐφ' ὅσον ὅμως τὸ ποσὸν τῆς ἐπιδοτήσεως ἦτο σταθερὸν ποσὸν κατὰ μονάδα προϊόντος κάθε χωρίου, εἰς τὸ συνολικὸν ἔσοδον τοῦ παραγωγοῦ ἡ ποιότης ἔπαιζε μικρότερον ρόλον.

3. Ὅρια ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς.

Ἀπὸ τὰ μεταπολεμικὰ δεδομένα διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν παραγωγὴν καπνοῦ, ὅπως ἀνελύθησαν εἰς τὰς προηγουμένας παραγράφους, προκύπτουν αἱ τεχνικαὶ δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς, δηλ. ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς παράγοντας ποὺ προσδιορίζουν τὴν ἐλαστικότητα τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Τὸ ἀνώτατον προπολεμικὸν ἐπίπεδον παραγωγῆς καπνοῦ ἐπραγματοποιήθη τὸ 1936, ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ μὲν ὄγκος τῆς παραγωγῆς ἔφθασε εἰς 81.000 τόννους περίπου, ἡ δὲ ἔκτασις τῆς καλλιεργείας εἰς 1.107 χιλιάδες στρέμματα. Ἡ τελευταία αὐτὴ θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ περίπου ὡς τὸ φυσιολογικὸν ὅριον ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας τοῦ καπνοῦ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἤδη πρὸ τοῦ 1936 εἶχον καθιερωθῆ ὡρισμένοι περιορισμοί, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἔκτασιν καλλιεργείας καπνοῦ, ὅπως ἡ ἀπαγόρευσις τῆς καλλιεργείας καπνοῦ εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη (Ν. 4660/1930) καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς καλλιεργείας εἰς ὡρισμένας περιφερείας τῆς χώρας (5112/1931). Δὲν δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὰ μέτρα αὐτὰ ἐπροκάλεσαν τεχνητὸν περιορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῆς καλλιεργείας καπνοῦ εἰς ἐπίπεδον κατώτερον τοῦ φυσιολογικοῦ των ὁρίου, ἐφ' ὅσον ὡς τοιοῦτον νοεῖται τὸ σύνολον τῶν ἐκτάσεων ποὺ εἶναι κατάλληλοι διὰ νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ κατὰ παράδοσιν σύνθεσις τῆς συνολικῆς παραγωγῆς εἰς τύπους καὶ ποιότητα προϊόντος. Εἶναι γεγονὸς δὲ ὅτι αἱ ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις τῶν ἀνωτέρω νόμων ἀφεώρουν περιφερείας τῆς χώρας, ὅπου αἱ φυσικαὶ προϋποθέσεις δὲν εἶναι εὐνοϊκαὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ. Ἐν πάσει περιπτώσει αἱ δυνατότητες ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας καπνοῦ πέραν τοῦ προπολεμικοῦ ἀνωτάτου ὁρίου δὲν θὰ ἦσαν σημαντικαί.

Μὲ τὰς μεταπολεμικὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις (μέσος ὅρος τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν=60 κιλά), ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας καπνοῦ μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου—περὶ τὰ 1.150.000 στρέμματα—θὰ ἀνεβίβαζε τὸν

συνολικὸν ὄγκον παραγωγῆς καπνοῦ μέχρι τῶν 70.000 τόννων περίπου. Δεδομένου ὅμως ὅτι ἡ μεταπολεμικὴ στρεμματικὴ ἀπόδοσις εἶναι χαμηλοτέρα ἀπὸ τὴν προπολεμικήν, τὰ περιθώρια περαιτέρω αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων εἶναι σημαντικά. Οὕτω δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι κατ' ἀρχὴν εἶναι δυνατὴ ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς καπνοῦ τοὐλάχιστον μέχρι τοῦ ἀνωτάτου προπολεμικοῦ ὁρίου της—81.000 τόννοι—χωρὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ σύνθεσίς της ἀπὸ ἀπόψεως ποικιλιῶν καὶ ποιοτήτων. Ὑπὸ εἰδικῶν μάλιστα ὑποστηρίζεται ὅτι ὑπάρχουν δυνατότητες αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καπνοῦ καὶ μέχρι τῶν 100.000 τόννων.

Ἀκόμη μεγαλύτερα θὰ ἦσαν τὰ περιθώρια αὐξήσεως τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ θὰ ἐκρίνετο σκόπιμον νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῆς καλλιεργείας πρὸς τοὺς ὀλιγώτερον ἐκλεκτοὺς τύπους καπνοῦ. Ὅπως διεπιστώθη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον, ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις διαφέρει οὐσιωδῶς κατὰ τύπους καπνοῦ, εἶναι δὲ μεγαλυτέρα εἰς τοὺς ὀλιγώτερον ἐκλεκτοὺς τύπους.

Τέλος, ἡ βελτίωσις τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος θὰ ἐπέτρεπε νὰ ἀξιοποιῆται μεγαλύτερον μέρος τῆς παραγομένης συνολικῆς ποσότητος, ἐφ' ὅσον θὰ ηὐξάνετο ἡ ἀπόδοσις εἰς φύλλα καλῆς ποιότητος κατάλληλα δι' ἐξαγωγήν.

Β'. ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ὁ δεύτερος παράγων, ὁ ὁποῖος ὁμοῦ μὲ τὰς τεχνικὰς δυνατότητας καλλιεργείας ~~προσδιορίζει τὴν ἐλαστικότητα τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς~~ τὴν διεθνῆ ἀγοράν, εἶναι τὸ κόστος παραγωγῆς. Ὡς κόστος παραγωγῆς θεωρεῖται ἐδῶ τὸ σύνολον τῶν ἐξόδων ποὺ ἐπιβαρύνουν τὸ προϊὸν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐξαγωγῆς του καὶ ποὺ πρέπει νὰ καλύπτωνται ἀπὸ τὴν τιμὴν ἐξαγωγῆς διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ προσφορὰ καπνοῦ. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ περιλαμβάνει ἀφ' ἑνὸς τὸ κατώτερον ὅριον εἰσοδήματος ποὺ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὁ παραγωγὸς διὰ νὰ δύναται νὰ παράγῃ καπνόν, ἀφ' ἑτέρου τὸ σύνολον τῶν ἐπιβαρύνσεων ποὺ ὑφίσταται τὸ προϊὸν μετὰ τὴν πώλησίν του ἀπὸ τὸν παραγωγὸν καὶ μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς. Τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ μέχρι τῆς πωλήσεώς του ἀπὸ τὸν παραγωγὸν ἀναλύεται εἰς τὰ ἑξῆς στοιχεῖα : δαπάναι καλλιεργείας, ἀξία ἐργασίας καὶ ἔγγειος πρόσοδος. Αἱ λοιπαὶ ἐπιβαρύνσεις δημιουργοῦνται κατὰ τὸ λεγόμενον στάδιον τῆς ἐμπορικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ. Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν θὰ γίνῃ προσπάθεια νὰ ὑπολογισθοῦν, βάσει τῶν δεδομένων τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν, ὅλα τὰ στοιχεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναλύεται τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ. Ὁ ὑπολογισμὸς ὅμως αὐτὸς παρουσιάζει μεγάλας δυσχερείας.

Ἐν πρώτοις, ἡ φύσις τοῦ προϊόντος εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὸ κόστος παραγωγῆς νὰ παρουσιάζῃ μεγάλας διαφορὰς ὄχι μόνον ἀπὸ τύπου εἰς τύπον καπνοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ περιφερείας εἰς περιφέρειαν καὶ ἀκόμη ἀπὸ ἀγροῦ εἰς

ἀγρὸν ἐντὸς τῆς ἰδίας περιφερείας. Ἐξ ἄλλου καὶ αἱ τιμαὶ πωλήσεως παρουσιάζουν τόσον μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ περιπτώσεως εἰς περίπτωσιν, ὥστε εἰς τὴν πρᾶξιν ἡ ἀγορὰ τοῦ καπνοῦ δὲν ἀποτελεῖ μίαν ἑνιαίαν ἀγορὰν ὁμοειδοῦς προϊόντος, ἀλλὰ πολυαρίθμους ἰδιαιτέρας ἀγορὰς μὲ ἰδιαζούσας συνθήκας. Ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ ἔννοια τοῦ ὁριακοῦ κόστους δὲν εἶναι χρησιμοποιήσιμος. Εἰδικὴ ἔρευνα δι' ἑκάστην ἐκ τῶν πολυαρίθμων περιπτώσεων μὲ σκοπὸν τὴν διαπίστωσιν τοῦ πραγματικοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ τὴν σύγκρισιν μὲ τὴν ἀντίστοιχον πραγματικὴν τιμὴν πωλήσεως, ὡς εἶναι εὐνόητον, δὲν εἶναι ἐπίσης δυνατή. Οὕτω δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ γίνῃ ἐπιλογὴ ἑνὸς συνόλου συνθηκῶν ποὺ μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀντιπροσωπευτικαὶ καὶ βάσει αὐτῶν νὰ ὑπολογισθῇ ἓν μέσον κόστος παραγωγῆς. Ἡ σύγκρισις τοῦ κόστους αὐτοῦ μὲ τὴν μέσην τιμὴν ἐξαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ δὲν δίδει βεβαίως παρὰ μίαν ἐντελῶς χονδροειδῆ εἰκόνα τῶν περιθωρίων εἰσοδήματος, ποὺ δημιουργεῖ μία συγκεκριμένη τιμὴ ἐξαγωγῆς διὰ τοὺς παραγωγούς. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἄλλος ἀκριβέστερος ὑπολογισμὸς εἶναι ἀδύνατος, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀρκεσθῶμεν εἰς αὐτόν.

Ἄλλη δυσχέρεια προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ συνεχὴς μεταβολὴ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς δὲν ἐπιτρέπει ὑπολογισμὸν κόστους ἰσχύοντα διὰ μίαν σειρὰν ἐτῶν. Τέλος εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἐγγείου προσόδου ὡς στοιχείου τοῦ κόστους παραγωγῆς.

1. Ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας.

Τὰ δύο πρῶτα στοιχεῖα τοῦ κόστους παραγωγῆς—ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας—ἔχουν ὑπολογισθῆ ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ καπνοῦ διὰ τὴν περιφέρειαν Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης κατὰ τὸ ἔτος 1949. Ἡ περιφέρεια αὐτὴ καλύπτει πλέον τοῦ 40% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς καπνοῦ. Ἐξ ἄλλου τὰ ἀντίστοιχα ἔξοδα κατὰ στρέμμα εἰς τὰς ἄλλας περιφερείας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιάζουν τόσον οὐσιώδεις διαφορὰς (1), ὥστε ἡ ἔλλειψις εἰδικοῦ ὑπολογισμοῦ διὰ κάθε πιριφέρειαν νὰ δημιουργήσῃ βασικῶς ἐσφαλμένην ἀντίληψιν ὡς πρὸς τὸ μέσον κόστος παραγωγῆς κατὰ στρέμμα. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὸς τοιοῦτος εἰδικὸς ὑπολογισμός, δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν αἱ διαπιστώσεις ποὺ ἀφοροῦν τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ὡς ἐνδεικτικαὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν τῶν δύο στοιχείων τοῦ κόστους κατὰ στρέμμα δι' ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ ὡς στοιχεῖα τοῦ κόστους παραγωγῆς λαμβάνονται: α) ἡ ἀξία τῶν ὑλικῶν διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τοῦ χρησιμοποιουμένου εἰς αὐτὴν ζώου, β')

(1) Αἱ διαφοραὶ κόστους παραγωγῆς κατὰ μονάδα προϊόντος—ποὺ εἶναι μεγάλαι—ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς διαφορὰς στρεμματικῆς ἀποδόσεως κατὰ περιφερείας καὶ τύπους καπνοῦ.

τὰ ἔξοδα ἀποσβέσεως τοῦ γεωργικοῦ κεφαλαίου, γ) τὰ ἀσφάλιστρα, τὰ φύλακτρα καὶ οἱ τόκοι, δ) ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν χωρικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ.

Τὰ ἔξοδα καλλιεργείας ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ὑπολογίζονται μὲ βάσιν μονάδα ἐκμεταλλεύσεως ἀποτελουμένην ἀπὸ ἑπτὰ στρέμματα (1). Γίνεται δὲ διάκρισις μεταξὺ δύο περιπτώσεων, τῆς περιπτώσεως τῆς μονοκαλλιεργείας καπνοῦ καὶ τῆς περιπτώσεως τῆς μικτῆς καλλιεργείας καπνοῦ-σίτου (ἡ δευτέρα αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ συνηθεστέρα). Δι' ἑκάστην τῶν περιπτώσεων αὐτῶν ἰσχύουν διαφορετικὰ ἔξοδα καλλιεργείας(2)

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας καπνοῦ τὰ ἔξοδα καλλιεργείας τὸ ἔτος 1949 ἔφθασαν, κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ, εἰς 2.050.000 δραχμὰς κατὰ μονάδα ἐκμεταλλεύσεως, ἤτοι εἰς 293.000 δραχμὰς κατὰ στρέμμα (3).

---

(1) Τόση εἶναι κατὰ μέσον ὅρον ἡ ἔκτασις τῆς μονάδος καλλιεργείας εἰς τὴν περιοχὴν Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης.

(2) Ἡ διαφορὰ προκύπτει: 1) ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας τὰ ἔξοδα διατροφῆς τοῦ ζώου (ποὺ εἶναι ἵππος ἢ ἡμίονος) εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, ἀπαλλάσσεται ὅμως ὁ καλλιεργητὴς τῶν ἐξόδων ἀρόσεως, 2) ἀπὸ τὸν διάφορον ἀριθμὸν ἡμερομισθίων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιβαρύνεται ἡ καλλιέργεια.

(3) Ἡ σχετικὴ ἀνάλυσις τῶν ἐξόδων καλλιεργείας ἐκτάσεως 7 στρεμμάτων ἔχει ὡς ἑξῆς:

		Δραχ.
1) Καλλιέργεια ἀγρῶν: 4 ὀργώματα		420.000
2) Λίπανσις ἀγρῶν: Κόπρος ὀκ. 3.000 × 60 δρ. =	180.000	
Λίπασμα κιλὰ 100 × 600 δρ. =	60.000	240.000
3) Λίπανσις σπορείων: Κόπρος ὀκ. 500 X 60 δρ. =	30.000	
Λίπασμα καὶ φάρμακα =	30.000	60.000
4) Ἀρμάθιασμα φύλλων 2 ὀκ. σπάγγου X 25.000 δρ.		50.000
5) Συσκευασία: Φωτ. πετρέλαιον ὀκ. 10 X 1.500 » =	15.000	
Τσούλια καὶ σκοινιά =	25.000	40.000
6) Συντήρησις ζώου: Ἄχυρο 500 ὀκ. X 200 δραχ. =	100.000	
Κριθὴ 150 ὀκ. X 1.200 δρχ.	180.000	
Πεταλώματα 6 X 10.000	60.000	
Σκοινιὰ 1 ὀκ. X 15.000	15.000	
Φάρμακα, περίθαλψις	15.000	370.000
7) Ἐπισκευὴ γεωργικῶν ἐργαλείων		75.000
8) Ἐπισκευὴ ἐγκαταστάσεων παραγωγοῦ		100.000
9) Ἀπόσβεσις ἀξίας ζώου (1.500.000)		220.000
10) Ἀπόσβεσις γεωργικῶν ἐργαλείων (ἀξίας 800.000)		170.000
11) Ἀγροφύλακτρα		10.000
12) Τόκοι δέκα μηνῶν δανείων Ἀγροτικῆς Τραπέζης:		
Καλλιεργητικοῦ 1.000.000 =	83.000	
Πλασματικοῦ 1.000.000 =	32.000	115.000

Ἐξ ἄλλου ἡ ποσότης ἐργασίας ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν ἑνὸς στρέμματος καπνοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης (περίπτωσις μονοκαλλιεργείας) ὑπελογίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ εἰς 50,5 ἡμερομίσθια κατὰ στρέμμα (18.5 ἀνδρικὰ καὶ 32 γυναικεῖα) (1).

Ἡ ἀξία τῶν ἡμερομισθίων αὐτῶν ὑπολογίζεται (μὲ βάσιν ἀνδρικὸν ἡμερομίσθιον 16.500 διὰ τὴν κατηγορίαν Ι καὶ 20.000 διὰ τὴν κατηγορίαν 2 καὶ γυναικεῖον ἡμερομίσθιον 10.500 καὶ 10.000 ἀντιστοίχως) εἰς 644.000 δραχμάς.

Οὕτω εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας καπνοῦ τὸ συνολικὸν κόστος παραγωγῆς (χωρὶς ἔγγειον πρόσοδον) τὸ 1949 φθάνει εἰς 293.000 + 644.000=973.000 δραχμὰς κατὰ στρέμμα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας καπνοῦ-σίτου (μονὰς καλλιεργείας 7,3 στρέμματα μὲ καπνὸν καὶ 5 στρέμματα μὲ σῖτον) ὁ Αὐτόνομος Ὀργανισμὸς Καπνοῦ ὑπολογίζει τὰ συνολικὰ (διὰ τὰ 7.3 στρέμματα) ἔξοδα καλλιεργείας εἰς 2.550.000 δραχμάς(2). Δεδομένου ὅμως ὅτι εἰς τὰ ἔξοδα

13) Ἀσφάλιστρα χαλάζης—πυρκαϊᾶς	120.000
14) Ἀπρόβλεπτα	60.000
Σύνολον	2.050.000

(1) Ἡ σχετικὴ ἀνάλυσις ἔχει ὡς ἑξῆς:

	Ἀνδρῶν	Γυναικῶν	Σύνολον
1) Σπορεῖα—καλλιέργεια, μεταφύτευσις, σκάλιστρα, συλλογή, μεταφορά, ἀποξήρανσις	16	20	36
2) Χωρικὴ ἐπεξεργασία	2,5	12	14,5
	18,5	32	50,5

(2) Ἡ σχετικὴ ἀνάλυσις ἔχει ὡς ἑξῆς:

1) Λίπανσις ἀγρῶν:		
Ἀξία 3.000 ὀκ. κόπρου Χ 60 δραχ.	180.000	
Ἀξία 100 κιλῶν λιπάσμ. Χ 600 δραχ.	60.000	240.000
2) Λίπανσις σπορείων, ἀξία λιπάσματος καὶ φαρμάκων		30.000
3) Ἀρμάθιασμα φύλλων: ἀξία 2 ὀκ. σπάγγου Χ 30.000 δραχ.		60.000
4) Συσκευασία καπνοῦ:		
Ἀξία φωτ. πετρελαίου 10 ὀκ. Χ 2.000 δραχ.	20.000	
Ἀξία 5 τσουλίων καὶ σχοινιῶν	35.000	55.000
5) Συντήρησις ζώου:		
Ἀξία 500 ὀκ. χόρτου Χ 700 δραχ.	350.000	
Ἀξία 250 ὀκ. κριθῆς Χ 1.400 δρ.	350.000	
Πεταλώματα 6 Χ 20.000	120.000	
Σχοινιὰ 1 ὀκᾶ	20.000	
Φάρμακα καὶ περίθαλψις ζώου	50.000	890.000

αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται τὰ συνολικὰ ἔξοδα διατροφῆς τοῦ ζώου καὶ τὰ συνολικὰ ἔξοδα ἀποσβέσεως ἀξίας τοῦ ζώου, γεωργικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἐργαλείων, ἐνῷ πράγματι ἓν μέρος αὐτῶν μόνον ἐπιβαρύνει τὴν καπνοκαλλιέργειαν καὶ τὸ ὑπόλοιπον τὴν καλλιέργειαν σίτου, διὰ νὰ ἔχωμεν ἀκριβῆ ὑπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τῆς καπνοκαλλιεργείας θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὴν τμῆμα, ἤτοι τὰ δύο τρίτα περίπου. Οὕτω τὰ συνολικὰ ἔξοδα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν 7.5 στρεμμάτων καπνοῦ περιορίζονται εἰς 2.000.000 δραχμάς, ἤτοι 274.000 δραχμὰς καὰ στρέμμα.

Ἐξ ἄλλου ἡ ποσότης ἐργασίας, ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν ἑνὸς στρέματος καπνοῦ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας, ὑπολογίζεται ἀπὸ τὸν Α.Ο.Ε.Κ. εἰς 44 ἡμερομίσθια, ἤτοι 18 ἀνδρικὰ καὶ 26 γυναικεῖα (1). Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μονοκαλλιέργειαν ἑπομένως ἡ ἀπαιτουμένη ἐργασία εἶναι ὀλιγωτέρα κατὰ ἓξ περίπου ἡμερομίσθια κατὰ στρέμμα. Ἡ ἀξία τῶν 44 ἡμερομισθίων ὑπολογιζομένη μὲ βάσιν τὰς τιμὰς ποὺ ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας εἶναι 572.500 δραχ.

Οὕτω εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας τὸ συνολικὸν κόστος παραγωγῆς (χωρὶς ἔγγειον πρόσοδον) τὸ 1949 ἔρθασε εἰς 274.000+572.500 =846.500 δραχμὰς κατὰ στρέμμα.

Διὰ τὸν ὑπολογισμὸν ἑνὸς μέσου κόστους παραγωγῆς κατὰ μονάδα παραγομένου καπνοῦ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἑνὸς αἱ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις κατὰ τύπους καπνοῦ—δεδομένου ὅτι παρουσιάζουν τεραστίας διαφοράς— καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ποσοστὸν κατὰ τὸ ὁποῖον κάθε τύπος συμμετέχει εἰς τὴν συνολικὴν παραγωγὴν καπνοῦ. Ἂν ἐφαρμοσθῇ αὐτὸς ὁ τρόπος ὑπολο-

---

6) Ἐπισκευὴ γεωργ. ἐργαλείων καὶ σαγῆς	120.000
7) Ἐπισκευὴ ἐγκαταστάσεων παραγωγῆς	100.000
8) Ἀπόσβεσις ζώου (ἀξία 3.600.000)	550.000
9) Ἀπόσβεσις γεωργικῶν ἐργαλείων (ἀξίας 1.000.000)	200.000
10) Ἀγροφύλακτρα	10.000
11) Τόκοι δανείων Ἀγροτ. Τραπέζης	115.000
12) Ἀσφάλιστρα κατὰ χαλάζης καὶ πυρὸς	120.000
13) Ἀπρόβλεπτα	60.000
Σύνολον Δραχμαὶ	2.550.000

	Ἀνδρῶν	Γυναικῶν	Σύνολον
(1) 1. Ἀπὸ σπορείων μέχρις ἀποξηράνσεως	16	17	33
2. Χωρικὴ ἐπεξεργασία	2	9	11
	18	26	44

γισμοῦ μὲ βάσιν τὰ δεδομένα τοῦ ἔτους 1949 (1) τὸ μέσον κόστος παραγωγῆς κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ ἀντιστοιχεῖ εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας εἰς 11.038 δραχμάς, εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας εἰς 9.972 δραχμάς.

Τὸ κόστος παραγωγῆς κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη (1950—52) δύναται νὰ ὑπολογισθῇ κατὰ προσέγγισιν μὲ τὴν μέθοδον τῆς ἀναπροσαρμογῆς πρὸς τὴν μεταβολὴν τοῦ τιμαρίθμου καὶ πρὸς τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα ὅσον ἀφορᾶ τὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις καὶ τὰς ἀναλογίας τῶν διαφόρων τύπων καπνοῦ ἐπὶ τῆς συνολικῆς παραγωγῆς. Θὰ πρέπει δηλαδὴ πρῶτον νὰ προσαυξηθῇ κατὰ ποσοστὸν ἀνάλογον πρὸς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμαρίθμου τὸ ποσὸν ποὺ ἐκφράζει τὸ συνολικὸν κόστος παραγωγῆς κατὰ στρέμμα κατὰ τὸ 1949. Ἂν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν χρησιμοποιηθῇ ὡς δείκτης ὁ μέσος ὅρος τῶν δεικτῶν τιμῶν γεωργικῶν εἰδῶν καταναλώσεως καὶ τῶν τιμῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν γεωργικῆς χρήσεως καὶ καταναλώσεως θὰ πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ποσοστὸν αὐξήσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς κατὰ στρέμμα μεταξὺ 1949 καὶ 1950 10%, μεταξὺ 1949 καὶ 1951 25% καὶ μεταξὺ 1949 καὶ 1952 30% περίπου. Οὕτω τὸ κόστος παραγωγῆς κατὰ στρέμμα, ποὺ προκύπτει, εἶναι 1.030.700 δραχ. εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας καὶ 931.000 δραχ. εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μικτῆς καλλιεργείας διὰ τὸ 1950, 1.170.000 δραχ. καὶ 1.058.000 δραχ. ἀντιστοίχως διὰ τὸ 1951, 1.218.000 δραχ. καὶ 1.100.000 δραχ. ἀντιστοίχως διὰ τὸ 1952.

Ἂν διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ κόστους κατὰ χιλιόγραμμον ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις κατὰ τύπους καπνοῦ καὶ ἡ ἀναλογία συμμε-

(1) Τὸ 1949 αἱ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις κατὰ τύπους καπνοῦ καὶ ἡ ἀντίστοιχος ἀναλογία ἐπὶ τῆς συνολικῆς παραγωγῆς ἔχουν ὡς ἑξῆς :

Τύπος καπνοῦ	Μέση στρεμ. ἀπόδ. εἰς χιλ)μμα	Ποσοστὸν ἐπὶ συνολικῆς παραγωγῆς %
Μπασμᾶς	64	47,2
Μπασῆ—Μπαγλῆ	67	9,5
Σαμψοῦντος	110	10
Μυρωδᾶτα Σμύρνης	94	6,5
Καμπᾶ—Κουλάκ	86	3
Τραπεζοῦντος	117	0,2
Μυρωδᾶτα Ἀγρινίου	49	4
Σαριά	48	0,1
Μαῦρα	65	6,5
Μυρωδᾶτα Παλαιοκάστρου	72	0,2
Ζίχνα Καναλίων	79	0,8
Τσεμπέλια	41	7
Μαῦρα Ἄργους	57	5

τοχῆς τοῦ κάθε τύπου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἐτῶν 1950—52(1) θὰ προκύψῃ ἡ ἑξῆς ἐξέλιξις τοῦ κόστους παραγωγῆς καπνοῦ κατὰ χιλιόγραμμον :

ΠΙΝΑΞ 20.

Ἐξέλιξις μέσου κόστους παραγωγῆς καπνοῦ.
Εἰς δραχμὰς κατὰ χιλιόγραμμον

Ἔτη	Μονοκαλλιέργεια	Μικτὴ καλλιέργεια
1949	11.040	9.970
1950	14.200	12.900
1951	13.900	12.500
1952	19.370	17.400

Δεδομένου ὅτι ἡ περίπτωσις τῆς μικτῆς καλλιεργείας εἶναι ἡ συνηθεστέρα, ὡς ἐνδεικτικὰ τοῦ μέσου κόστους παραγωγῆς ἑλληνικοῦ καπνοῦ θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ποσὰ ποὺ διεπιστώθησαν ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν αὐτήν.

2. Ἡ ἔγγειος πρόσοδος.

Ἡ ἔγγειος πρόσοδος θὰ ἀπετέλει στοιχεῖον τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ χωρικὸς—ἰδιοκτήτης τῆς γῆς δὲν θὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ τὴν καλλιεργήσῃ μὲ καπνόν, ἐφ ὅσον ὡς εἰσόδημα θὰ ἀπελάμβανε μόνον τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας του. Ἀλλ' ἂν ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας

(1) Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ παρουσιάζουν τὴν ἑξῆς ἐξέλιξιν :

Τύποι Καπνοῦ	1950		1951		1952	
	Στρεμ. ἀπόδοσις	Ποσοστὸν ἐπὶ συν. παραγωγ.	Στρεμ. ἀπόδοσις	Ποσοστὸν ἐπὶ συν. παραγωγ.	Στρεμ. ἀπόδοσις	Ποσοστὸν ἐπὶ συν. παραγωγ.
Μπασμᾶς	51	40,2%	61	42,6%	43	44.6%
Μπασῆ-Μπαλῆ	54	9,3	58	8,4	40	6,6
Ταμψοῦντος	77	10,7	101	10,8	82	11,1
Μυρωδᾶτα Σμύρνης	68	8	71	6,6	71	6,3
Καμπᾶ-Κουλάκ	75	3,6	71	3	60	2,4
Τραπεζοῦντος	137	0,4	107	0,3	107	0,2
Μυρωδᾶτα Ἀγρινίου	46	3,8	52	3,6	40	4,1
Σαριὰ	43	0,4	45	0.4	42	0,4
Μαῦρα	63	9,6	74	8,7	62	8,9
Μυρωδᾶτα Παλαιοκ.	60	0,2	53	0,2	53	0,2
Ζίχνα Καναλίων	65	0,7	69	0,7	52	0,6
Τζεμπέλια	47	8,2	58	9,2	40	8.8
Μαῦρα Ἄργους	48	4,9	64	5,6	54	5,5

πού ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν εἶναι τόση ὥστε νὰ καλύπτῃ τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ καλλιεργητοῦ, τότε αὐτός, ὑπὸ τὰς δεδομένας ἑλληνικὰς συνθήκας, θὰ ἦτο ἀσφαλῶς διατεθειμένος νὰ παράγει χωρὶς ἔγγειον πρόσοδον. Πράγματι, δεδομένου ὅτι εἰς ὅλας τὰς καλλιεργείας εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ γεωργικὸν εἰσόδημα μόλις καλύπτει τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῶν παραγωγῶν καὶ ὅτι ἄλλοι διέξοδοι ἀπασχολήσεως δὲν ὑπάρχουν, θὰ ἦτο παράλογον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ καπνοπαραγωγοί, ποὺ θὰ ἐξησφάλιζον ὑπὸ τύπον ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας των τὰ ἔξοδα συντηρήσεώς των, θὰ ἐγκατέλειπον τὴν καλλιέργειαν ἂν δὲν εἰσέπραττον πρόσθετον εἰσόδημα ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν ἔγγειον πρόσοδον. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως, ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ καλλιεργητοῦ. Ὁ γεωργικὸς κλῆρος εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ καπνοῦ εἶναι τόσον μικρὸς (7 στρέμματα περίπου κατὰ μέσον ὅρον) ὥστε ἡ καλλιέργεια του δὲν ἐξασφαλίζει πλήρη ἀπασχόλησιν δι' ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ποὺ εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐργασθοῦν. Ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν τῆς προηγουμένης παραγράφου προέκυψεν ὅτι ἡ ἐργασία ποὺ ἀπαιτεῖται, διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν χωρικὴν ἐπεξεργασίαν καπνοῦ ἐπὶ ἐκτάσεως ἑπτὰ στρεμμάτων εἶναι 308—350 ἡμερομίσθια, δηλαδὴ ὀλίγον περισσότερα ἀπὸ τὴν κανονικὴν ἐτησίαν ἀπασχόλησιν ἑνὸς μόνον προσώπου. Ὅπως εἶναι εὐνόητον, ἡ ἀξία αὐτῆς τῆς ἐργασίας μόνον—ὑπολογιζομένη μάλιστα μὲ τὸ ἑλληνικὸν πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον ἀμοιβῆς—δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλύπτῃ τὰ ἔξοδα τῆς διαβιώσεως μιᾶς ἀγροτικῆς οἰκογενείας, ποὺ κατὰ μέσον ὅρον ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε ἄτομα. Δὲν πρέπει μάλιστα νὰ λησμονῆται ὅτι ἓν μέρος ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας αὐτῆς δὲν ἀντιπροσωπεύει κἂν εἰσόδημα διὰ τὸν παραγωγόν, ἀλλὰ δαπάνας παραγωγῆς. Εἰς ὡρισμένας φάσεις τῆς καλλιεργείας ὅλαι αἱ ἐργασίαι πρέπει νὰ γίνονται εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐπαρκεῖ ἡ οἰκογένεια τοῦ καλλιεργητοῦ καὶ προσλαμβάνονται ἀγρεργάται.

Ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ καλλιεργητοῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας ποὺ καταβάλλεται ὑπ' αὐτῆς διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὅτι προσδιορίζει τὴν ἔγγειον πρόσοδον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσθέτου εἰσοδήματος—πέραν τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας—ποὺ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὁ παραγωγὸς διὰ νὰ εἶναι συμφέρουσα εἰς αὐτὸν ἡ καλλιέργεια. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως οὔτε αὐτὴ ἡ διαφορὰ ἀποτελεῖ πάντοτε ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ κόστους παραγωγῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἐν πρώτοις τῆς μικτῆς καλλιεργείας, ἐφ' ὅσον ὁ παραγωγὸς ἐξασφαλίζει τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας του ἀπὸ τὸ συνολικὸν εἰσόδημα ποὺ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν συνδυασμένην ἀπασχόλησίν του, δὲν θὰ ἔχει ἀξίωσιν τὸ ἰδιαίτερον εἰσόδημα ἀπὸ τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ νὰ καλύπτῃ ὁλόκληρον τὴν διαφοράν. Ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονο-

καλλιεργείας, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ προϊόντος δὲν καλύπτει τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ καλλιεργητοῦ, δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ τὸν κάμει νὰ ἐγκαταλείψη τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἶχε οὔτε τὴν δυνατότητα νὰ αὐξήση τὴν ἀπόδοσιν μεταβάλλων εἶδος καλλιεργείας, οὔτε τὴν δυνατότητα ἄλλης ἀποδοτικωτέρας ἀπασχολήσεως.

Ἂν ἐξετασθοῦν αἱ ἀτομικαὶ περιπτώσεις καλλιεργείας καὶ παραγωγῆς καπνοῦ θὰ διαπιστωθῆ ἀσφαλῶς ὅτι συχνάκις χάρις εἰς τὴν ἐκλεκτὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους ἐπιτυγχάνεται εἴτε πολὺ ὑψηλὴ στρεμματικὴ ἀπόδοσις, εἴτε ἐξαιρετικῆς ποιότητος προϊόν, πρᾶγμα ποὺ ἐξασφαλίζει εἰς τὸν παραγωγὸν τιμὴν πωλήσεως ὑπερκαλύπτουσαν τὰ ἔξοδα συντηρήσεώς του. Τὸ αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ὅπου ὡρισμένος εἰδικὸς τύπος καὶ ποιότης καπνοῦ τυγχάνει νὰ ἀντιμετωπίζη μεγάλην ζήτησιν. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργηθῆ ἔγγειος πρόσοδος, τῆς ὁποίας τὸ ὕψος εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τοὺς παράγοντας ποὺ ἀνελύθησαν ἀνωτέρω. Ἐφ' ὅσον ὅμως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ σύνολον τῆς καλλιεργείας καὶ παραγωγῆς καπνοῦ καὶ ἀναζητεῖται τὸ μέσον κόστος παραγωγῆς, ἡ συμμετοχὴ τῆς ἐγγείου προσόδου ὡς στοιχείου πλέον αὐτοῦ τοῦ μέσου κόστους παραγωγῆς εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ παραγωγοῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας της θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ ἀνώτατον ὅριον ἐπιβαρύνσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς ἐξ ἐγγείου προσόδου. Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἡ ἔγγειος πρόσοδος ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ μηδὲν ὄχι μόνον ὅταν ἡ διαφορὰ αὐτὴ εἶναι μηδέν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις : αἱ διακυμάνσεις της κάτω τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου προσδιορίζονται ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα ζητήσεως εἰσοδήματος ἀπὸ μέρους τοῦ παραγωγοῦ, ἡ ὁποία πάλιν ἀποτελεῖ συνάρτησιν τῶν ἄλλων πηγῶν εἰσοδήματος, ποὺ διαθέτει καὶ τῶν δυνατοτήτων μεταβολῆς ἀπασχολήσεως.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι δὲν δύναται νὰ καθορισθῆ εἰς ἀκριβὲς ποσὸν ἡ ἔγγειος πρόσοδος ὡς στοιχεῖον τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ. Ἐκεῖνο μόνον ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ εἶναι ἕνας ὑπολογισμὸς τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου—ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ποὺ ἐδόθη ἀνωτέρω—ποὺ θὰ εἶναι κυρίως χρήσιμος διὰ τὸν προσανατολισμὸν τῆς προσπαθείας μειώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ καπνοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδιώκη μόνον τὴν αὔξησιν τῶν συναλλαγματικῶν ἐξόδων ἀπὸ ἐξαγωγὰς καπνοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξασφάλισιν ἑνὸς στοιχειώδους εἰσοδήματος διὰ τοὺς παραγωγούς, ἡ ἔγγειος πρόσοδος ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν (διαφορὰ μεταξὺ ἐξόδων συντηρήσεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκογενείας καὶ ἀξίας τῆς ἐργασίας της), ἀποτελεῖ πρόβλημα εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ δοθῆ μία λύσις.

Δεδομένου ὅτι ἡ μὲν ἀξία τῆς ἐργασίας ὑπελογίσθη διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας εἰς τὴν περιοχὴν Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης

τὸ 1949 εἰς 650.000 δραχμὰς περίπου κατὰ στρέμμα (1), ἤτοι 4.550.000 διὰ τὰ ἑπτὰ στρέμματα τοῦ μέσου κλήρου τῆς περιοχῆς, τὰ δὲ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ καλλιεργητοῦ κατὰ ἕνα ὑπολογισμὸν ἀντιπροσωπεύουν περίπου ποσὸν 7.000.000 δραχμῶν κατ' ἔτος (2), ἡ διαφορὰ ποὺ θὰ πρέπει νὰ καλυφθῇ ὑπὸ τύπον ἐγγείου προσόδου εἶναι 2.450.000 δραχμαί. Αὐτὸ σημαίνει ἐπιβάρυνσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς ἑνὸς κιλοῦ καπνοῦ εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ ἐξετάζεται ἐδῶ (1949, μονοκαλλιέργεια, περιοχὴ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης) κατὰ 6.000 δραχμάς, δηλαδὴ κατὰ ποσοστὸν 50 %, περίπου.

Τὸ φαινόμενον ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πλέον χαρακτηριστικὰς ἐκδηλώσεις τῶν συνεπειῶν τῆς ὑποαπασχολήσεως εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁσονδήποτε καὶ ἂν εἰς τὴν ὕπαιθρον αἱ δυνατότητες ἀποσπάσεως εἰσοδήματος, ποὺ δὲν ἀντιστοιχεῖ εἰς συμβολὴν εἰς τὸ προϊὸν τῆς παραγωγῆς, εἶναι πολὺ μικρότεραι ἀπὸ ὅ,τι εἰς τὰ ἀστικὰ κέντρα καὶ οὕτω τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τῶν ἀγροτῶν διατηρεῖται παρὰ πολὺ χαμηλόν, ἡ πίεσις πρὸς ἐπίρριψιν τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τοῦ ὑποαπασχολουμένου πληθυσμοῦ εἰς τὸ κόστος παραγωγῆς ἐκδηλώνεται καὶ ἐπηρεάζει μέχρις ἑνὸς βαθμοῦ τὴν διαμόρφωσιν τῶν τιμῶν. Εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν, τὸ γεγονὸς ὅτι μία ὁλόκληρος ἀγροτικὴ οἰκογένεια ἔχει μοναδικὴν πηγὴν εἰσοδήματος τὴν καλλιέργειαν ἑπτὰ στρεμμάτων καπνοῦ—ποὺ δὲν ἀπαιτεῖ παρὰ ἑνὸς μόνον προσώπου τὴν ἀπασχόλησιν—δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ διατηρηθῇ ἡ τιμὴ τοῦ προϊόντος εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τοῦ φυσιολογικοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲν εὑρίσκεται ἄλλη διέξοδος διὰ τοὺς παραγωγούς, ἡ πολιτικὴ προστασίας τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων ἀναγκάζεται νὰ προσανατολίζεται περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ βάσιν ἀντιοικονομική.

3. Ἐμπορικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἄλλαι ἐπιβαρύνσεις.

Τὸ κόστος παραγωγῆς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς προηγουμένης παραγράφου ἀποτελεῖ ἓν μέρος μόνον τοῦ συνολικοῦ κόστους τοῦ ἐξαγομένου καπνοῦ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπιβαρύνσεων ποὺ ὑφίσταται τὸ προϊὸν εἶναι καὶ ὁ φόρος ἀκαθαρίστου προσόδου ἐξ ἐγγείου παραγωγῆς, ποὺ ὅπως ἔχει διαμορφωθῇ φοροτεχνικῶς καταλήγει εἰς τὴν πράξιν νὰ ἀποτελῇ ἓν εἶδος φόρου καταναλ-

(1) Βλ. σελ. 38

(2) Τὸ κατώτερον ὅριον ἐτησίων ἐξόδων συντηρήσεως μιᾶς ἀγροτικῆς οἰκογενείας κατὰ τὸ ἔτος 1938 ὑπολογίζεται εἰς τὴν περὶ κατανομῆς τοῦ φορολογικοῦ βάρους μελέτην τῆς ΟΥΝΡΡΑ (Σχέδιον Ἀξιοποιήσεως πλουτοπαραγωγικῶν πόρων Ἑλλάδος, Τεῦχος Β' Δημοσιονομικὰ θέματα) εἰς 19.000 δραχμὰς περίπου. Τὸ ποσὸν αὐτὸ ἀναγόμενον εἰς σημερινὰς δραχμὰς βάσει τοῦ δείκτου αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν γεωργικῆς καταναλώσεως, ἀντιπροσωπεύει περίπου 7 ἐκ. δραχ. ἀγοραστικῆς δυνάμεως 1949.

λώσεως, ποὺ αὐξάνει τὸ κόστος παραγωγῆς καὶ ἐπιπίπτει ἐπὶ τοῦ καταναλωτοῦ. Μέχρι καὶ τοῦ 1952 ἡ εἴσπραξις τοῦ φόρου αὐτοῦ (ποὺ συνίσταται εἰς 14% ἐπὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως καὶ καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου) ἀνεστέλλετο κατ' ἔτος δι' εἰδικῆς ἀποφάσεως προκειμένου περὶ καπνοῦ προοριζομένου δι' ἐξαγωγήν. Τὰ πρόσθετα ποσοστὰ ὅμως, ἤτοι 2,8% ὑπὲρ τῶν Δήμων καὶ 2% ὑπὲρ τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ, εἰσπράττονται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐξαγομένου καπνοῦ, ὁ ὁποῖος ὑφίσταται οὕτω πραγματικὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν 4,8% ἐπὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως.

Τὸ σύνολον τῶν ἐπιβαρύνσεων ποὺ προστίθενται εἰς τὸ κόστος παραγωγῆς καπνοῦ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς πωλήσεώς του ὑπὸ τοῦ παραγωγοῦ μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐξαγωγῆς ἔχει ὑπολογισθῆ ὡς ἑξῆς ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ διὰ τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης κατὰ τὸ ἔτος 1949 :

Εἰς δραχμὰς κατ' ὀκᾶν καπνοῦ

1)	Ἔγγειος φόρος(1)	725
2)	Μεσιτικὰ. ἔξοδα παραλαβῆς, μεταφορικὰ	800
3)	Ἐνοίκιον ἀποθηκῶν	250
4)	Ἐπεξεργασία	4.620
5)	Στοιβαδορικὰ	250
6)	Ὑλικὰ συσκευασίας	400
7)	Γενικὰ ἔξοδα	450
8)	Ἀμπαλὰζ καὶ FOB	350
9)	Φύρα	1.350
10)	Τόκοι καὶ ἀσφάλιστρα (6 μηνῶν)	1.725
	Σύνολον	10.920

Βάσει τοῦ ὑπολογισμοῦ αὐτοῦ ἡ ἐπιβάρυνσις κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ μετὰ τὴν πώλησίν του ὑπὸ τοῦ παραγωγοῦ καὶ μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς τὸ ἔτος 1949 εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ἔφθασε εἰς 8.500 δραχμάς. Ἡ μέση ἐπιβάρυνσις ὅμως ὅλου τοῦ ἐξαγωγίμου καπνοῦ εἶναι μικροτέρα, ἐπειδὴ τὰ ἀντοίστοιχα ἔξοδα εἰς τὰς ἄλλας περιφερείας, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὰ 35% περίπου τοῦ ἐξαγωγίμου καπνοῦ, εἶναι μικρότερα. Πράγματι εἰς τὰς ἄλλας περιφερείας καὶ ὁ ἔγγειος φόρος—ὑπολογιζόμενος ἐπὶ χαμηλοτέρας τιμῆς πωλήσεως—εἶναι μικρότερος καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ἐπεξεργασίας. Τὰ μέσα ἔξοδα ἐπεξεργασίας (διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἐξαγομένου καπνοῦ) ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι κατὰ 15% περίπου κατώτερα τῶν ἀντιστοί-

(1) 4,8% ἐπὶ τῆς μέσης τιμῆς πωλήσεως, ἡ ὁποία διὰ τὸ 1949 ὑπολογίζεται ὑπὸ τοῦ Αὐτονόμου Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ εἰς 14.500 δραχ.

χων ἐξόδων τοῦ καπνοῦ Ἀνατολ. Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ἂν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ παράγοντες αὐτοί, θὰ πρέπει νὰ γίνει δεκτὸν ὅτι ἡ μέση ἐπιβάρυνσις κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ κατὰ τὸ στάδιον τοῦ ἐμπορίου ἔφθασε τὸ 1949 εἰς 7.900 δραχμὰς περίπου. Κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη 1950, 1951 καὶ 1952, ὑποτιθεμένου ὅτι ἡ ἐπιβάρυνσις ηὐξήθη ἀναλόγως πρὸς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμαρίθμου, θὰ πρέπει νὰ ἔφθασε εἰς 8.600, 9,600 καὶ 10.000 δραχμὰς περίπου ἀντιστοίχως.

Ἑπομένως τὸ μέσον κόστος FOB (ἔξοδα καλλιεργείας, ἀξία ἐργασίας, φόρος, ἐμπορικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἄλλαι ἐπιβαρύνσεις) κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ θὰ πρέπει νὰ παρουσίασε περίπου τὴν ἑξῆς ἐξέλιξιν ἀπὸ τοῦ 1949 μέχρι τοῦ 1952:

1949	17.900 δραχ.
1950	21.500
1951	22.100
1952	27.400

Ὅπως ἐτονίσθη ἤδη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κεφαλαίου τούτου, αἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις ἔχουν ἁπλῶς τὴν ἀξίαν μιᾶς κατὰ προσέγγισιν ἐκτιμήσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ. Ἐν τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ κατὰ προσέγγισιν ὑπολογισμὸς ἐπιτρέπει ὡρισμένα συμπεράσματα ὡς πρὸς τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας προσφέρεται ὁ ἑλληνικὸς καπνός.

Ἐν πρώτοις ἐπὶ τῶν συνολικῶν ἐξόδων, ποὺ ἐπιβαρύνουν τὸν καπνὸν μέχρι τῆς ἐξαγωγῆς του, τὰ ἔξοδα τοῦ ἐμπορίου—ἀνεξαρτήτως ἐμπορικοῦ κέρδους—ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν 45—50%. Τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ποσοστὸν ἐπιβαρύνσεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν παρασιτικὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας. Τὰ ἔξοδα διὰ τόκους π.χ. λόγῳ τῶν ὑψηλῶν ἐπιτοκίων προκαλοῦν ὄχι ἐπουσιώδη ἐπιβάρυνσιν. Ἐξ ἄλλου τὰ ἔξοδα τῆς λεγομένης ἐμπορικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ ἀντιπροσωπεύουν 17—20% τοῦ συνολικοῦ κόστους. Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς κατοχυρώσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν καπνεργατῶν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ προκύψει οἰκονομία 1.000—1.500 δραχμῶν κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ, ἑπομένως θὰ μειωθῇ τὸ συνολικὸν κόστος περὶ τὰ 5—10%.

Δεύτερον τὸ ὕψος τῶν ἐξόδων παραγωγῆς κατὰ τὸ στάδιον καλλιεργείας καὶ χωρικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ γενικῶς ὑψηλὸν ἐπίπεδον τιμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα (ἀκρίβεια βιομηχανικῶν εἰδῶν γεωργικῆς χρήσεως καὶ καταναλώσεως, ἀκρίβεια εἰδῶν συντηρήσεως καὶ ἑπομένως ὑψηλὸν κόστος ἐργασίας παρὰ τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον διαβιώσεως), ἀπὸ τὰς χαμηλὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις καὶ ἀπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὑποαπασχολήσεως. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς παράγων ἐπιβαρύνει τὸ φυσιολογικὸν κόστος παραγωγῆς δι' ἑνὸς τμήματος τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τοῦ ὑποαπασχολουμένου γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Γ. ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΙΣ

Ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν, ἡ ἐξέλιξις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τιμῶν ἐντὸς τῆς χώρας καὶ ἡ συνεχὴς σχεδὸν διατήρησις τῆς ἐπισήμου τιμῆς τοῦ συναλλάγματος εἰς ἐπίπεδον μὴ ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν πραγματικὴν ἰσοτιμίαν ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐδημιούργησαν τόσον δυσμενεῖς συνθήκας, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ τοποθέτησις τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς πριμοδοτήσεως.

Κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ (κατὰ χιλιόγραμμον) παρουσίασε τὴν ἑξῆς ἐξέλιξιν :

1949	δολλ.	1,59
1950	»	1,38
1951	»	1,21
1952	»	1,26

Εἰς τὴν σημαντικὴν αὐτὴν μείωσιν τῆς τιμῆς ἐξαγωγῆς ἀντιστοιχεῖ ἐπίσης σημαντικὴ αὔξησις τοῦ κόστους παραγωγῆς. Ἂν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ διαπιστώσεις τῆς προηγουμένης παραγράφου ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἡ σχέσις μεταξὺ τιμῆς ἐξαγωγῆς καὶ κόστους FOB διεμορφώθη περίπου ὡς ἑξῆς :

Ἔτη	Κόστος FOB εἰς δραχ. κατὰ χιλιόγραμμον	Τιμὴ ἐξαγωγῆς εἰς δραχ. κατὰ χλγρ.
1949	17,900	
1950	21,500	20,700
1951	22,100	18,150
1952	27,400	18,900

Τὸ 1950 ἡ τιμὴ ἐξαγωγῆς εἶναι κατὰ 12 % περίπου ἀνωτέρα τοῦ κόστους FOB τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1949. Κατὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς δὲν ἐκάλυπτε κἂν τὸ κόστος FOB, ποὺ δὲν περιλαμβάνει φυσικὰ οὔτε τὸ ἐμπορικὸν κέρδος, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν ἔγγειον πρόσοδον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ποὺ τῆς ἐδόθη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον. Ὅπως ὅμως ἀνεπτύχθη ἐκεῖ, ἡ ἐξασφάλισις ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν ἑνὸς εἰσοδήματος πέραν τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας, ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ χωρικὴ ἐπεξεργασία τοῦ καπνοῦ, εἶναι ἀναγκαία ἐφ' ὅσον ἄλλως οἱ καπνοπαραγωγοὶ δὲν θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ καλύψουν οὔτε κὰν τὰ στοιχειώδη ἔξοδα τῆς συντηρήσεως των. Ἡ πολιτικὴ τῆς πριμοδοτήσεως ἀπέβλεψε ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐξασφάλισιν αὐτοῦ τοῦ minimum εἰσοδήματος ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν (πριμοδότησις παραγωγῆς) καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν περιθωρίων ἐμπορικοῦ κέρδους ποὺ θὰ καθίστων—ὑπὸ τὰς δεδομένας συνθήκας ὅσον ἀφορᾷ τὸν ρόλον καὶ τὴν λειτουρ-

γίαν τοῦ καπνεμπορίου εἰς τὴν Ἑλλάδα—δυνατὴν τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ καπνοῦ (πριμοδότησις ἐξαγωγῆς).

Μέχρι τοῦ 1952 ἡ τεχνικὴ τῆς πριμοδοτήσεως τῆς ἐξαγωγῆς εἶχε διαμορφωθῆ ὡς ἑξῆς : Τὸ ποσὸν ποὺ παρείχετο εἰς τοὺς παραγωγοὺς ὑπὸ τύπον συμπληρωματικοῦ τιμήματος ἐκάλυπτε τὴν διαφορὰν μεταξὺ «προστατευτικῆς» τιμῆς καὶ «ἐμπορικῆς» τιμῆς (1). Καὶ ἡ μὲν ἐμπορικὴ τιμὴ καθωρίζετο κατ' ἔτος βάσει ἀφ' ἑνὸς τῶν τιμῶν πωλήσεως ποὺ εἶχον πραγματοποιηθῆ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐκτιμήσεως τῶν σχετικῶν δυνατοτήτων ὡς πρὸς τὴν νέαν περίοδον. Ὡς προστατευτικὴ δὲ τιμὴ καθωρίζετο ἐπίσης κατ' ἔτος ἓν πολλαπλάσιον τῆς τιμῆς, ποὺ εἶχε πραγματοποιηθῆ τὸ 1938 (ἢ 1939) εἰς ἕκαστον καπνοπαραγωγικὸν χωρίον. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ εἶχε ἐπιτευχθῆ ἡ ἀποκατάστασις ἑνὸς ἐπιπέδου τιμῶν πωλήσεως τοῦ καπνοῦ ὑπὸ τῶν καπνοπαραγωγῶν κατὰ 25—30% περίπου κατώτερον τοῦ προπολεμικοῦ Πράγματι ἡ προστατευτικὴ τιμὴ εἶχε καθορισθῆ διὰ τὸν καπνὸν ἐσοδείας 1948 εἰς τὸ 155πλάσιον, διὰ τὸν καπνὸν ἐσοδείας 1949 εἰς τὸ 230 πλάσιον καὶ διὰ τὸν καπνὸν ἐσοδείας 1950 εἰς τὸ 260πλάσιον τῆς προπολεμικῆς ἐνῶ κατὰ τὰ ἔτη 1948, 1949, 1950 καὶ 1951, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐπραγματοποιήθησαν αἱ ἀντίστοιχοι πωλήσεις, ὁ τιμάριθμος κόστους ζωῆς τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος (2) εἶχε φθάσει ἀντιστοίχως εἰς 247, 283, 306 καὶ 344.

Τὸ 1952 (3) καθιερώθη νέον σύστημα πριμοδοτήσεως τῆς παραγωγῆς : διὰ τὸν καπνὸν ἐσοδείας 1951 οἱ παραγωγοὶ εἰσέπραξαν ὡς πρίμ ποσοστὸν ἀπὸ 22 ἕως 50% ἐπὶ τῆς τιμῆς πωλήσεως. Τὸ ποσοστὸν ηὐξάνετο αὐξανομένης τῆς τιμῆς πωλήσεως (4). Μὲ τὸ νέον σύστημα ἔπαυσε πλέον νὰ ἀποτελῆ τὴν κυρίαν ἐπιδίωξιν τῆς πριμοδοτήσεως ἡ προστασία τοῦ εἰσοδήματος τοῦ παραγωγοῦ διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τιμῶν καπνοῦ ἀναλόγων πρὸς τὰς προ-

---

(1) Τόσον ἡ προστατευτικὴ ὅσον καὶ ἡ ἐμπορικὴ τιμὴ καθωρίζοντο δι' ἕκαστον χωρίον ἀπὸ τοὺς «πίνακας τιμῶν κατὰ χωρία», ποὺ ἐξέδιδε κάθε ἔτος ὁ Αὐτόνομος Ὀργανισμὸς Καπνοῦ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπουργικῶν ἀποφάσεων περὶ πριμοδοτήσεως.

(2) Ὡς δείκτης τῶν μεταβολῶν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς εἶναι σκοπιμώτερον νὰ χρησιμοποιηθῆ ὁ τιμάριθμος κόστους ζωῆς.

(3) Πρᾶξις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου 170 τῆς 16-2-1952.

(4) Τὸ ποσοστὸν τῆς πρίμ ἦτο :

22%	ἐπὶ τιμῆς	πωλήσεως		μέχρις	7.500 δραχ.
25%	»	»	»	ἀπὸ	7.501–10.000
35%	»	»	»	»	10.001–13.000
40%	»	»	»	»	13.001–16.000
43%	»	»	»	»	16.001–19.000
46%	»	»	»	»	19.001–22.000
48%	»	»	»	»	22.001–25.000
50%	»	»	»	»	25.000 δραχ. καὶ ἄνω

πολεμικὰς καὶ ἡ πριμοδότησις ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐκλεκτῶν ποικιλιῶν καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν κινήτρου διὰ τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν τοῦ προϊόντος καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἐπιδίωξιν ὑψηλοτέρας τιμῆς ἀπὸ μέρους τοῦ παραγωγοῦ.

Πράγματι, μειονέκτημα τοῦ παλαιοῦ συστήματος ἦτο ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς πρὶμ ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν διαφορὰν μεταξὺ σημερινῆς καὶ προπολεμικῆς τιμῆς εἰς κάθε καπνοπαραγωγικὸν χωρίον, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ ἓν μέρος ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἦτο δυνατὸν νὰ ὀφείλεται εἰς χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος.

Ἡ πριμοδότησις τῆς ἐξαγωγῆς ἐξ ἄλλου προκειμένου περὶ τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1947 καὶ 1948 συνίστατο εἰς τὴν χορήγησιν ποσοστοῦ ἐπὶ τῆς τιμῆς FOB ἀπὸ 25—50% ἀναλόγως τῆς ποιότητος καὶ τῆς περιφερείας προελεύσεως τοῦ ἐξαγομένου καπνοῦ. Διὰ τὰ καπνὰ ἐσοδείας 1949 καὶ ἑπομένων ἐτῶν ἡ πρὶμ ἐξαγωγῆς ὡρίσθη εἰς 12% ἐπὶ τῆς τιμῆς FOB γενικῶς δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις.

Μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς πριμοδοτήσεως κατέστη δυνατὴ ἡ βαθμιαία αὔξησις τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ μὲν τιμαὶ ἐξαγωγῆς ἐσημείωσαν πτῶσιν, τὸ δὲ κόστος παραγωγῆς ηὐξάνετο. Μόνον κατὰ προσέγγισιν ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιδράσεως τῆς πριμοδοτήσεως ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν καὶ ἐπὶ τοῦ κέρδους τοῦ καπνεμπόρου εἶναι δυνατός. Ἂν κατανεμηθοῦν τὰ ποσὰ ποὺ διετέθησαν διὰ πριμοδότησιν ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ὄγκου τοῦ παραχθέντος (1) καπνοῦ προκύπτει ἡ μέση πρὶμ κατὰ χιλιόγραμμον τοῦ προϊόντος. Δεδομένου ὅτι ἡ πριμοδότησις τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1949 ἀπερρόφησε συνολικῶς 133 δισ. δραχμῶν, τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1950, 140 δισ. δραχ. καὶ τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1951 ἐπίσης 140 δισ. δραχμῶν (2) εἰς ἕκαστον χιλιόγραμμον καπνοῦ τῶν ἐσοδειῶν αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ μέση πρὶμ 2.510, 2.410 καὶ 2260 δραχ. Ἐξ ἄλλου δεδομένου ὅτι διὰ τὴν πριμοδότησιν τῆς ἐξαγωγῆς διετέθησαν 25 δισ. δραχ. τὸ 1950, 50 δισ. δραχ. τὸ 1951 καὶ 107,5 δισ. δραχ. τὸ 1952 ἡ μέση πρὶμ κατὰ

(1) Καίτοι κατὰ τὴν πριμοδότησιν τῆς παραγωγῆς τυπικῶς δὲν ἐγίνετο διάκρισις μεταξὺ ἐξαγομένου καὶ καταναλισκομένου εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγορὰν καπνοῦ, ἐν τούτοις οὐσιαστικῶς συμπληρωματικὸν τίμημα εἰσέπραττε μόνον ὁ ἐξαγώγιμος καπνὸς (εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν χειροτέρων ποικιλλιῶν καὶ ποιοτήτων ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὴν ἐγχώριον καπνοβιομηχανίαν δὲν ὑπῆρχε σχεδὸν διαφορὰ μεταξὺ «ἐμπορικῆς» καὶ «προστατευτικῆς» τιμῆς). Εἶναι ἀδύνατον ὅμως νὰ ὑπολογισθῇ ἡ πρὶμ κατὰ χιλιόγραμμον ἐξαγομένου καπνοῦ, δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα περὶ τῆς ἀναλογίας καπνοῦ παλαιοτέρων ἐσοδειῶν ποὺ περιέχουν αἱ ἐξαγωγαὶ ἑκάστου ἔτους. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη σκοπιμώτερον νὰ ὑπολογισθῇ ἡ πρὶμ κατὰ μονάδα παραχθέντος καπνοῦ, δεδομένου ἄλλως τε ὅτι καὶ τὸ κόστος παραγωγῆς πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται ἡ ἀναφορά, ἔχει ὑπολογισθῆ μὲ βάσιν τὰ στοιχεῖα τῆς συνολικῆς παραγωγῆς.

(2) Στοιχεῖα Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

χιλιόγραμμον ἐξαχθέντος καπνοῦ ἀνῆλθε εἰς 985, 1580 καὶ 2600 δραχμὰς ἀντιστοίχως.

Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν καὶ τοῦ καπνεμπορίου κατὰ μονάδα παραχθέντος ἢ ἐξαχθέντος προϊόντος ἀπεικονίζεται εἰς τὸν ἑπόμενον πίνακα :

ΠΙΝΑΞ 21.

Ἔτη	Κόστος παραγωγῆς	Μέση τιμὴ πωλήσεως (1)	Μέση πρὶμ παραγωγοῦ	Ἀκαθ. εἰσόδ. παραγωγοῦ	Κόστος Fob (2)	Κόστος ἐμπορίου	Τιμὴ ἐξαγωγῆς (3)	Πρὶμ ἐξαγωγῆς	Ἀκαθ. εἰσόδ. καπνεμπορίου
1949	10.000	9.950	2.510	12.460	17.900	7.900	20.700	985	21.685
1950	12.900	10.920	2.410	13.330	21.500	8.600	18.150	1.580	19.730
1951	12.500	8.450	2.260	10.710	22.100	9.600	18.900	2.600	21.500
1952	17.400	—	—	—	27.400	10.000	—	—	—

Ἀπὸ τὴν σύγκρισιν τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος αὐτοῦ συνάγονται τὰ ἑξῆς :

Πρῶτον : τὸ μέσον ἀκαθάριστον εἰσόδημα τοῦ παραγωγοῦ κατὰ χιλιόγραμμον καπνοῦ—ἀποτελούμενον ἀπὸ τὸ ἀντίτιμον τῆς πωλήσεως καὶ τὴν μέσην πρὶμ παραγωγῆς—μόνον προκειμένου περὶ τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1949 ὑπερβαίνει οὐσιωδῶς τὸ κόστος παραγωγῆς (ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας). Τὸ 1950 τὸ πλεόνασμα εἶναι μικρὸν καὶ τὸ 1951 τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τοῦ παραγωγοῦ δὲν καλύπτει κἂν τὸ κόστος παραγωγῆς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ περιθώρια τοῦ 1949 δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τῆς ἀγροτικῆς οἰκογενείας (4). Ἡ προστατευτικὴ ἑπομένως ὑπὲρ τοῦ παραγωγοῦ ἐπίδρασις τῆς πριμοδοτήσεως περιορίζεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εἰς τὴν κάλυψιν τοῦ κόστους παραγωγῆς ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου (ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας).

Δεύτερον : ἡ τιμὴ ἐξαγωγῆς τοῦ μὲν καπνοῦ ἐσοδείας 1949 ἐκάλυψε τὴν

(1) «Καπνικὴ Ἐπιθεώρησις» Ἀπρίλιος 1953 σελ. 1497—8 καὶ Σεπτέμβριος 1953 σελ. 1625.

(2) Κόστος παραγωγῆς σὺν ἔξοδα ἐμπορίου.

(3) Ὡς τιμὴ ἐξαγωγῆς καὶ ὡς πρὶμ ἐξαγωγῆς τοῦ καπνοῦ ἑκάστης ἐσοδείας ἀναγράφεται ἡ τιμὴ ποὺ ἐπραγματοποιήθη καὶ ἡ πρὶμ ποὺ ἐχορηγήθη κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, δεδομένου ὅτι αἱ ἐξαγωγαὶ καπνοῦ κάθε ἐσοδείας γίνονται κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος. Οὕτω διὰ τὸν καπνὸν ἐσοδείας 1952 ἀναγράφονται μόνον τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὴν παραγωγήν του, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξαγωγὴ δὲν ἔχει πραγματοποιηθῆ ἀκόμη.

(4) Βλ. σελ. 44.

τιμὴν ἀγορᾶς ἀπὸ τὸν παραγωγὸν καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ ἐμπορίου (9.950+7.900 =17.850) καὶ ἄφισε καὶ σημαντικὸν περιθώριον καθαροῦ κέρδους διὰ τὸ καπνεμπόριον ἀνεξαρτήτως πριμοδοτήσεως τῆς ἐξαγωγῆς. Τοῦ δὲ καπνοῦ ἐσοδείας 1950 ὑπελείφθη τοῦ ἀντιστοίχου κόστους (10.920+8.600=19.520), ἐνῶ τοῦ καπνοῦ ἐσοδείας 1951 ὑπερέβη κατά τι τοῦτο (8.450+9.600=18.050). Ἑπομένως δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ ρόλος τῆς πριμοδοτήσεως τῆς ἐξαγωγῆς κατὰ τὰ ἔτη αὐτὰ ὑπῆρξε ὁτὲ μὲν νὰ δημιουργίσῃ ὡρισμένα περιθώρια καθαροῦ κέρδους διὰ τὸ καπνεμπόριον, ὁτὲ δὲ νὰ καλύψῃ καὶ μικρὸν τμῆμα τοῦ κόστους τοῦ καπνοῦ διὰ τὸν ἐξαγωγέα.

Μετὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος (9 Ἀπριλίου 1953) ἡ σχέσις μεταξὺ κόστους καὶ τιμῆς ἐξαγωγῆς—ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτᾶται τὸ εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν καὶ τοῦ καπνεμπορίου—ἔχει ἀλλοιωθῆ χωρὶς ὅμως νὰ δύναται νὰ διατυπωθῆ ἀπὸ τώρα ἀσφαλὴς πρόβλεψις ὡς πρὸς τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν της. Μὲ τὸ ἐπίπεδον κόστους τοῦ 1952 καὶ μὲ τὴν μέσην τιμῆς ἐξαγωγῆς ποὺ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ (1.26 δολλ.) ἡ ὕψωσις τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος θὰ ἐδημιούργει μίαν διαφορὰν μεταξὺ μέσου κόστους FOB καὶ μέσης τιμῆς ἐξαγωγῆς περὶ τὰς 10.000 δραχμάς: ἐνῶ τὸ κόστος FOB διὰ τὸ 1952 ἔχει ὑπολογισθῆ εἰς 27.400 δραχμὰς περίπου, ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς θὰ ἀντεστοίχει εἰς 37.800 δραχμάς. Διὰ τὸ 1953 καὶ πρὸ παντὸς διὰ τὰ ἑπόμενα ἔτη δὲν εἶναι μὲν δυνατὸν νὰ ὑπολογισθῆ ἀπὸ τώρα πόση ἀκριβῶς θὰ εἶναι ἡ διαφορά, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὅμως αὐτὴ δὲν θὰ εἶναι μεγαλυτέρα τῶν 10.000 δραχμῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς κατὰ τὸ 1952 ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς χαμηλὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις τῆς ἐσοδείας 1952 καὶ ὅτι ἂν αἱ ἀποδόσεις ἦσαν ὅπως τὸ προηγούμενον ἔτος, τὸ κόστος δὲν θὰ ὑπερέβαινε τὰς 23.000 δραχμάς. Εἶναι ἀληθὲς ἐπίσης ὅτι μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς κατοχυρώσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν καπνεργατῶν(1), ὑπολογίζεται ὅτι θὰ προκύψῃ μείωσις τοῦ κόστους περὶ τὰς 1.200 ἕως 1.500 δραχμὰς κατὰ χιλιόγραμμον. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ ὕψωσις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ἐξ αἰτίας τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος θὰ προκαλέσῃ μεγαλυτέραν αὔξησιν τοῦ κόστους. Μόνον ἡ ὕψωσις ποὺ προέκυψεν ἤδη(2) ὡς ἄμεσος συνέπεια τῆς ὑποτιμήσεως ἀνεβίβασε τὸ μὲν κόστος ζωῆς κατὰ 14% περίπου, τὸν δὲ δείκτην χονδρικῆς πωλήσεως κατὰ 30% περίπου. Δεδομένου ὅτι θὰ εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφευχθῆ περαιτέρω κίνησις τῶν τιμῶν πρὸς τὰ ἄνω, μέχρις ὅτου ὁλοκληρωθῆ ἡ διαδικασία τῆς ἀναπροσαρμογῆς, ἡ ὕψωσις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τι-

(1) Νόμος 2348 τῆς 20-3-1953 «περὶ τροποποιήσεως, συμπληρώσεως καὶ καταργήσεως τῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν φύλλων καπνοῦ καὶ συγχωνεύσεως τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Καπνεργατῶν μετὰ τοῦ Ι.Κ.Α.».

(2) Αὔγουστος 1953.

μῶν θὰ εἶναι τελικῶς πολὺ μεγαλυτέρα. Ἑπομένως καὶ ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους ὅρους ἀπὸ ἀπόψεως στρεμματικῶν ἀποδόσεων τὸ κόστος FOB, ἂν ὄχι τῆς ἐσοδείας τοῦ 1953, πάντως τοῦ ἑπομένου ἔτους, θὰ ὑπερβῇ τὰς 27.000 δραχμὰς κατὰ χιλιόγραμμον. Οὕτω ἡ διαφορὰ μεταξὺ κόστους καὶ τιμῆς ἐξαγωγῆς— ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αὕτη θὰ διετηρεῖτο εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1952—δὲν θὰ ἦτο ὁπωσδήποτε μεγαλυτέρα τῶν 10.000 δραχμῶν, πιθανώτερον δὲ εἶναι νὰ γίνῃ ἀκόμη μικροτέρα. Ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπὸ τὴν διαφορὰν αὐτὴν θὰ πρέπει νὰ καλυφθῇ καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέρδος τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὰς δεδομένας συνθήκας δὲν εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ 10% (1) εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ ὑπόλοιπον ποὺ ἀπομένει δὲν δημιουργεῖ μεγάλα περιθώρια μειώσεως τῆς τιμῆς ἐξαγωγῆς.

Πράγματι, ὡς ἀνεπτύχθη ἤδη εἰς τὴν παράγραφον περὶ ἐγγείου προσόδου, μὲ μόνην τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας, ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλίσουν οἱ παραγωγοὶ τὰ ἔξοδα στοιχειώδους συντηρήσεώς των, ἰδίως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μονοκαλλιεργείας. Διὰ λόγους προστασίας τῶν παραγωγῶν ἑπομένως ἓν τμῆμα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ κόστους καὶ τιμῆς ἐξαγωγῆς θὰ πρέπει νὰ μεταβιβασθῇ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τύπον ἐγγείου προσόδου. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ καθεστὼς τῶν πριμοδοτήσεων τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τοῦ παραγωγοῦ ἦτο κατά τι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ κόστος παραγωγῆς (ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀμοιβὴ ἐργασίας) (2).

Οὕτω τὰ περιθώρια μειώσεως τῆς τιμῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ μετὰ τὴν ὑποτίμησιν τῆς δραχμῆς καὶ ἐφ' ὅσον δὲν μεταβάλλονται αἱ συνθῆκαι ἀπὸ ἀπόψεως διαρθρώσεως τοῦ κόστους, εἶναι μᾶλλον περιωρισμένα (3). Καὶ αὐτὰ ὅμως τὰ μικρὰ περιθώρια θὰ ὑπάρξουν μόνον ἐφ' ὅσον ἡ ὕψωσις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν δὲν θὰ ὑπερβῇ ἓν ὡρισμένον ὅριον καὶ ἐφ' ὅσον ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ δὲν θὰ ἐπιδιώξῃ κάποιαν βελτίωσιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν σημερινὴν κατάστασιν.

---

(1) Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 21 εἰς σελ. 50 προκύπτει ὅτι ὁ μέσος ὅρος τοῦ καθαροῦ ἐμπορικοῦ κέρδους ἀπὸ τὰς ἐξαγωγὰς καπνοῦ κατὰ τὴν τριετίαν 1950—52 ἦτο 14% περίπου.

(2) Βλ. πίνακα 21 σελ. 50.

(3) Θὰ ἠδύναντο νὰ προσδιορισθοῦν μεταξὺ 0,10 καὶ 0,15 δολλ. κατὰ χιλιόγραμμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Η ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ τὰς ἐξαγωγὰς καπνοῦ καὶ ἡ ἐξασφάλισις ἑνὸς σταθεροῦ καὶ ἱκανοποιητικοῦ ἐπιπέδου εἰσοδήματος διὰ τὸν πληθυσμὸν ποὺ ἀπασχολεῖται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιδιωχθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ μίαν ὡρισμένην πολιτικὴν τιμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ μέτρα ἐπηρεασμοῦ τῶν ἄλλων ὅρων τῆς προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν.

Α'. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΙΜΩΝ

Ἡ κατεύθυνσις τὴν ὁποίαν θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ πολιτικὴ τιμῶν διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ καπνοῦ, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἰσοζυγίου πληρωμῶν ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, ἀποτελεῖ συνάρτησιν τῆς ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν καὶ τῆς ἐλαστικότητος τῆς προσφορᾶς του.

1. Ἡ πολιτικὴ ὑψηλῶν τιμῶν.

Ἐφ' ὅσον θὰ ἦτο ἀντικειμενικῶς δυνατὴ πολιτικὴ ποσοτικῆς ρυθμίσεως τῆς προσφορᾶς καὶ ὑψηλῶν τιμῶν, ἡ ἐφαρμογή της θὰ ἦτο κατ' ἀρχὴν σκόπιμος καὶ διότι θὰ διηυκόλυνε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προπολεμικῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ ἐξαγωγὰς καπνοῦ καὶ διότι θὰ ἄφινε περιθώρια ἱκανοποιητικοῦ εἰσοδήματος διὰ τοὺς καπνοπαραγωγοὺς καὶ τὸν ἄλλον πληθυσμόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπασχόλησις εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ καπνοῦ. Ὅπως ὅμως προέκυψεν ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν τῶν μεταπολεμικῶν συνθηκῶν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ τιμή του θὰ ἀνήρχετο ἄνω ὡρισμένου ὁρίου, θὰ ἦτο πολὺ μεγάλη. Ἂν ἡ Ἑλλὰς ἐπεχείρει νὰ ἐφαρμόσῃ μόνη της πολιτικὴν ὑψηλῶν τιμῶν, ἡ ζήτησις θὰ ἐστρέφετο πρὸς τὸν τουρκικὸν καπνόν, ποὺ ἀποτελεῖ τέλειον ὑποκατάστατον τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ὁ ἑλληνικὸς καπνὸς νὰ χάσῃ τὰς ἀγοράς του. Περισσοτέρας πιθανότητας ἐπιτυχίας φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι θὰ παρουσίαζεν ἡ πολιτικὴ ὑψηλῶν τιμῶν, ἂν ἐφηρμόζετο ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν Τουρκίαν. Εἰς τὴν συνολικὴν προσφορὰν καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ τουρκικὴ παραγωγὴ ὁμοῦ καλύπτουν ποσοστὸν 65% περίπου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἀντιπροσωπεύουν πολὺ μεγαλύτερον

ποσοστὸν εἰς τὸ σύνολον τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν ἀνατολικοῦ καπνοῦ. Οὕτω δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὑπάρχουν μονοπωλιακαὶ συνθῆκαι προσφορᾶς καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου καὶ συνεπῶς εἶναι κατ' ἀρχὴν δυνατὴ ποσοτικὴ ρύθμισις τῆς προσφορᾶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτεύξεως ὑψηλῶν τιμῶν. Καὶ εἰς αὐτὴν ὅμως τὴν περίπτωσιν—ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡ συνεννόησις μὲ τὴν Τουρκίαν, τῆς ὁποίας ἡ θέσις εἶναι πολὺ ἰσχυροτέρα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ ἦτο κἂν δυνατὴ—ἡ ἐφαρμογὴ πολιτικῆς ὑψηλῶν τιμῶν θὰ προσέκοπτε εἰς δύο σοβαρώτατα ἐμπόδια :

Πρῶτον : ἡ ὀλιγοπωλιακὴ μορφὴ τῆς ζητήσεως ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ ἑλληνικὸς καπνὸς καθιστᾶ ἐλάχιστα ἀποτελεσματικὴν τὴν ποσοτικὴν ρύθμισιν τῆς προσφορᾶς. Οἱ ὀλίγοι ἰσχυροὶ ἀγοραστὰι τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβάλλουν οὗτοι τὰς τιμὰς καὶ ὁπωσδήποτε εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ πιεσθοῦν πέραν ἑνὸς ὡρισμένου ὁρίου.

Δεύτερον, ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως ἀνατολικοῦ καπνοῦ ὡς συνόλου ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχει ἰσχυρὸν ὑποκατάστατον, ὁ καπνὸς τύπου Βιρτζίνια. Ἂν ἡ τιμὴ τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ ἀνήρχετο πέραν ἑνὸς ὡρισμένου ὁρίου, θὰ ὀξύνετο ὁ ἀνταγωνισμὸς μὲ τὸν τύπον Βιρτζίνια, ποὺ παράγουν ἄλλαι χῶραι ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, θὰ ἔπαυε δὲ ἀκόμη νὰ ἰσχύῃ ὡς πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν καπνὸν ἡ ἀνασταλτικὴ ἐπίδρασις τῆς «ἐλλείψεως δολλαρίων», ποὺ δὲν εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποίους προσφέρονται οἱ ἄλλοι τύποι καπνοῦ.

Ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ πολιτικὴ ὑψηλῶν τιμῶν δὲν παρουσιάζει σοβαρὰς δυνατότητας ἐπιτυχίας.

2. Ἡ πολιτικὴ χαμηλῶν τιμῶν.

Ἀπομένει νὰ ἐξετασθῇ ἑπομένως κατὰ πόσον θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ πολιτικῆς χαμηλῶν τιμῶν καὶ ἂν δι' αὐτῆς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ καπνοῦ.

1) Ὅπως εἶναι εὐνόητον, ἡ πολιτικὴ ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ θὰ προεκάλει ἀνάλογα μέτρα ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας καὶ θὰ ἤρχιζεν οὕτω ὀξὺς ἀνταγωνισμὸς μειώσεως τῶν τιμῶν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν ὅμως αὐτὸν δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀνθέξῃ ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία. Ἐν πρώτοις τὰ περιθώρια μειώσεως τῆς τιμῆς κάτω καὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ 1952, ὡς διεπιστώθη εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, καὶ μετὰ τὸν καθορισμὸν τῆς νέας τιμῆς τοῦ συναλλάγματος, εἶναι πολὺ περιωρισμένα—ὑπὸ τὰς δεδομένας συνθήκας κόστους παραγωγῆς—καὶ πάντως μικρότερα ἀπὸ τῆς Τουρκίας, ποὺ ἔχει πολὺ χαμηλότερον κόστος παραγωγῆς καὶ πολὺ καλυτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ. Ἑπομένως ἡ πολιτικὴ ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν θὰ ἠδύνατο μόνον νὰ ἐφαρμοσθῇ εἴτε εἰς βάρος τῶν καπνοπαραγωγῶν μὲ τὴν μείωσιν τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας των—ποὺ

ἀποτελεῖ ἓν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόστους—εἴτε εἰς βάρος ὁλοκλήρου τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας μὲ νέαν προσφυγὴν εἰς τὴν πριμοδότησιν. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅμως αὐτῆς ὁ ἀνταγωνισμὸς μὲ τὴν Τουρκίαν εἶναι ἀδύνατος δεδομένου ὅτι ἡ γενικωτέρα οἰκονομικὴ κατάστασίς της τῆς ἐπιτρέπει εἰς πολὺ εὐρυτέραν ἔκτασιν ἄσκησιν προστατευτικῆς πολιτικῆς ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ. Τέλος δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ἡ πολιτικὴ χαμηλῶν τιμῶν εἶναι τόσον περισσότερον συμφέρουσα ὅσον μεγαλύτερα περιθώρια αὐξήσεως τῆς προσφορᾶς ὑπάρχουν. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ θέσις τῆς Τουρκίας—ποὺ διαθέτει πολὺ μεγαλύτερον ὄγκον παραγωγῆς—εἶναι πλεονεκτική. Ἡ ἑλληνικὴ παραγωγὴ καπνοῦ—ὡς διεπιστώθη εἰς τὴν σχετικὴν παράγραφον—δὲν θὰ ἦτο εὔκολον ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ὑπερβῇ τοὺς 80.000 τόννους. Καὶ ἂν ἐπομένως ὑπῆρχον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως αἱ κατάλληλοι συνθῆκαι, ἡ τοποθέτησις ὁλοκλήρου τῆς δυναμένης νὰ προσφερθῇ ποσότητος καπνοῦ εἰς χαμηλὰς τιμὰς εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν δὲν θὰ ἐξησφάλιζε οὐσιῶδες ὄφελος ἀπὸ ἀπόψεως ἰδίως ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ πολιτικῆς χαμηλῶν τιμῶν, αὐτὴ θ' ἀπετέλει λύσιν μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ ὑποβιβασμὸς τῆς τιμῆς κατὰ ἓν ποσοστὸν θὰ προεκάλει αὔξησιν τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ μεγαλύτερον ποσοστόν. Ἄλλως δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ αὔξησις τῶν συνολικῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ τὰς ἐξαγωγὰς καπνοῦ. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον συναλλαγματικῶν ἐσόδων, ἀφοῦ ἤδη μὲ τὰς τιμὰς ἐξαγωγῆς τοῦ 1952 θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπερδιπλασιασθῇ ὁ ὄγκος ἐξαγωγῶν τοῦ 1952, ἂν ἐφηρμόζετο πολιτικὴ ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν θὰ ἐχρειάζετο ἀκόμη μεγαλυτέρα αὔξησις.

Ὑπὸ τὰς δεδομένας ὅμως συνθήκας τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν ἡ ζήτησις ἀνατολικοῦ καπνοῦ παρουσιάζῃ οἵαν ἐλαστικότητα προϋποθέτει ἡ ἀνωτέρω πολιτική. Διὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀνεπτύχθησαν εἰς τὴν σχετικὴν παράγραφον (1) ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ παρουσιάζει ἀνομοιομορφίαν καὶ εἶναι περιωρισμένη εἰς περίπτωσιν μετρίων διακυμάνσεων τῆς τιμῆς κάτω ἑνὸς ὡρισμένου ἐπιπέδου. Ἑπομένως διὰ τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῆς τιμῆς κατὰ ποσοστὸν 10—20% π.χ. δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ αὔξησις τῶν συνολικῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἀπὸ ἐξαγωγὰς καπνοῦ ἢ τουλάχιστον δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ οὐσιώδης αὔξησις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δέ, μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῆς τιμῆς θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ λυθῇ ριζικῶς τὸ πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ, ν' ἀποκατασταθῇ δηλαδὴ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον συναλλαγματικῶν ἐσόδων. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐξηντλοῦντο ὅλα τὰ περιθώρια αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καπνοῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ αὐξηθῇ ἡ προσφορὰ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν πέ-

(1) Σελ.

ραν τοῦ διπλασίου τοῦ ἐπιπέδου ἐξαγωγῶν τοῦ 1952. Αὐτὸ ὅμως τὸ ἀνώτατον δυνατὸν ἐπίπεδον ἐξαγωγῶν οὔτε κἂν μὲ τιμὰς ἐξαγωγῆς 1952 θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ συναλλαγματικὰ ἔσοδα ἀνάλογα πρὸς τὰ προπολεμικά.

3. Οὕτω, ἡ μόνη ρεαλιστικὴ κατεύθυνσις τὴν ὁποίαν δύναται ν' ἀκολουθήσῃ ἡ πολιτικὴ τιμῶν εἶναι ἡ σταθεροποίησις τῶν τιμῶν ἐξαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ περὶ τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε δὲν ἀπέχει οὐσιωδῶς τοῦ τουρκικοῦ (1). Τὰ περιθώρια ποὺ μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἡ ἐξυγίανσις τοῦ παραγωγικοῦ κλάδου καὶ ἡ μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς θὰ πρέπει κυρίως νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν καπνοπαραγωγῶν, καὶ τοῦ ἄλλου πληθυσμοῦ τοῦ ὁποίου ἡ συμβολὴ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ.

Β'. ΜΕΤΡΑ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἱκανότητος τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τόσον διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ καπνοῦ. Ἐφ' ὅσον, ὅπως διεπιστώθη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον, ἡ πολιτικὴ τιμῶν δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὸ κύριον μέσον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἡ προσπάθεια θὰ πρέπει νὰ στραφῇ κυρίως πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἄλλων ὅρων τῆς προσφορᾶς ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Διὰ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς παραγωγῆς ἀπὸ ἀπόψεως ποιοτήτων καὶ ποικιλιῶν πρὸς τὰς σημερινὰς συνθήκας τῆς ζητήσεως, διὰ τῆς συστηματικῆς ὀργανώσεως τῆς προσπαθείας κατακτήσεως νέων ἀγορῶν καὶ ἀνακτήσεως τῶν παλαιῶν θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ τουρκικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ γενικώτερον ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Διὰ τῆς μειώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς ἐξ ἄλλου θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν καπνοπαραγωγῶν καὶ τοῦ ἄλλου πληθυσμοῦ τοῦ ὁποίου ἡ ἀπασχόλησις εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ καπνοῦ.

1. Βελτίωσις ποιότητος καὶ ἀναπροσαρμογὴ τύπων

Μεταξὺ τῶν λόγων ποὺ ἔχουν καταστήσει μεταπολεμικῶς μειονεκτικὴν τὴν θέσιν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἔναντι τοῦ τουρκικοῦ εἶναι καὶ ἡ χειροτέρευσις τῆς ποιότητός του. Ἡ ἀποκατάστασίς της εἰς τὸ προπολεμικὸν τοὐλάχιστον ἐπίπεδον θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ μὲ ἓν σύστημα μέτρων ρυθμίσεως καὶ ἐλέγχου τῆς καλλιεργείας. Οὕτω θὰ πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν αἱ προπολεμικαὶ διατάξεις περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς καλλιεργείας καπνοῦ εἰς ἀκατάλληλα ἐδάφη καὶ περὶ καταστροφῆς τῶν φύλλων κακῆς ποιότητος καὶ νὰ ἐπιδιωχθῇ

(1) Τὸ 1952 ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῶν ἑλληνικοῦ καπνοῦ ἦτο 1,26 δολλάρια τὸ κιλόν.

ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ των ἀπὸ μέρους τῶν παραγωγῶν. Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ὀρθὴ κατάταξις κατὰ ποιότητα. Βεβαίως ὁ ἔλεγχος τῆς συμμορφώσεως τῶν παραγωγῶν πρὸς τὴν ρυθμιστικὴν νομοθεσίαν δὲν εἶναι εὐχερὴς εἰς τὴν πρᾶξιν, δὲν παύει ὅμως δι' αὐτὸν τὸν λόγον ν' ἀποτελῇ ἓν ἐκ τῶν πλέον ἀναγκαίων μέτρων.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀνταγωνιστικὴ ἱκανότης τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ θὰ ἐνισχύετο σημαντικῶς, ἐὰν ἐπετυγχάνετο ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῶν καλλιεργουμένων τύπων καπνοῦ κατὰ τρόπον ὥστε ν' αὐξηθῇ ἡ παραγωγὴ ἐκείνων, ποὺ ζητοῦνται περισσότερον εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Ἐδῶ αἱ δυσχέρειαι εἶναι ἀκόμη μεγαλύτεραι καὶ διότι λόγοι τεχνικοὶ—ποιότης ἐδαφῶν—περιορίζουν τὰς δυνατότητας ἐπιλογῆς μεταξὺ διαφόρων τύπων καπνοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς διότι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου προϋποθέτει ρυθμιστικὴν ἐπέμβασιν τοῦ κράτους εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ εἰς πολὺ εὐρεῖαν ἔκτασιν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατος ὁ ἐπηρεασμὸς τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν μέχρις ὡρισμένων ὁρίων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ καταλλήλου συστήματος τιμῶν ἀσφαλείας.

Ἐξ ἴσου ἀναγκαία εἶναι καὶ ἡ τυποποίησις τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ, εἰς ὅσον βαθμὸν βεβαίως ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ ἰδιομορφία τοῦ προϊόντος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μεγάλας ποιοτικὰς διαφοράς. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ τυποποίησις διευκολύνει τὴν τοποθέτησιν τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς καὶ ὅτι ἡ προτίμησις τῆς ἀμερικανικῆς καπνοβιομηχανίας πρὸς τὸν τουρκικὸν καπνὸν ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὑπὸ τῆς Τουρκίας προσφέρεται τυποποιημένη ποιότης εἰς μεγάλας ποσότητας.

2. Ὀργάνωσις ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου.

Ἡ βελτίωσις τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ ἀποτελεῖ ἐπίσης οὐσιώδη προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας ἀναπτύξεως τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ ὑπερβολικῶς ὑψηλὸν κόστος τοῦ ἐμπορίου ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς μεσολαβήσεώς του ἀποτελεῖ ἓν ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα προβλήματα, ποὺ ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ ἡ πολιτικὴ τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ὀργανώσεως τοῦ καπνεμπορίου εἶναι ὅτι τοῦτο ἀσκεῖται ἀπὸ πολλὰς ἐπιχειρήσεις—ἐξ αὐτῶν τινὲς μόνον ἀποτελοῦν μεγάλην ἐπιχείρησιν — αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον παίζουν τὸν ρόλον τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν ξένων ἑταιρειῶν—ἀγοραστῶν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ, μὴ ἀποτελοῦσαι οὐσιαστικῶς αὐτοτελεῖς προμηθευτὰς τούτων. Ἡ ἰσχυρὰ θέσις τῶν ξένων ἀγοραστῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἑλληνικοῦ καπνεμπορίου καθιστᾶ δυσχερεστάτην τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἄσκησιν πιέσεως πρὸς ἐπίτευξιν καλυτέρων τιμῶν ἐξαγωγῆς. Εἰς τὴν πρᾶξιν ἡ πίεσις ἀσκεῖται πρὸς τὴν ἀντίστροφον κατεύθυνσιν καὶ οἱ καπνέμποροι

ἐξαναγκάζονται νὰ μεταβιβάσουν τὴν πίεσιν πρὸς τοὺς καπνοπαραγωγοὺς διὰ νὰ ἐπιτύχουν χαμηλοτέρας τιμὰς πωλήσεως ἀπὸ μέρους αὐτῶν. Ἡ διασπορὰ τοῦ καπνεμπορίου εἰς πολλὰς μικρὰς ἐπιχειρήσεις δυσχεραίνει καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ. Ἡ ζήτησις προέρχεται ἀπὸ ὀλίγους ἀγοραστὰς μεγάλων ποσοτήτων—κρατικὰ μονοπώλια ἢ μεγάλαι καπνοβιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις,—τῶν ὁποίων ὁ ἐφοδιασμὸς διευκολύνεται μεγάλως, ὅταν εὑρίσκουν ν' ἀγοράσουν συγκεντρωμένην ὁλόκληρον τὴν ποσότητα καπνοῦ, τῆς ὁποίας ἔχουν ἀνάγκην. Ἐξ ἄλλου ἡ συγκέντρωσις τῆς προσφορᾶς καπνοῦ καθιστᾶ εὐχερεστέραν τὴν προσαρμογήν της ἀπὸ ἀπόψεως ποιότητος καὶ τύπου καπνοῦ πρὸς τὰς συγκεκριμένας ἀξιώσεις ἑκάστου τῶν ἀγοραστῶν.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ καπνεμπορίου ὑπὸ μορφὴν δημοσίας ἐπιχειρήσεως ἢ μικτῆς τοιαύτης θεωρητικῶς θὰ ἀπετέλει τὴν καλυτέραν λύσιν τοῦ προβλήματος (1). Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἠδύνατο νὰ συνδυασθῇ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ ρυθμιστικῆς παρεμβάσεως πρὸς προστασίαν τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν, θὰ ἐξησφαλίζετο δὲ καὶ ἡ ὀρθολογιστικωτέρα ὀργάνωσις τοῦ ἐμπορίου μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ κόστους του. Δεδομένου ὅτι ἡ ζήτησις καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἔχει ὀλιγοπωλιακὸν χαρακτῆρα, ἡ μονοπώλησις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καπνοῦ θὰ παρουσίαζε τὸ πλεονέκτημα ὅτι εἰς τὴν ὠργανωμένην καὶ ἰσχυρὰν ζήτησιν θὰ ἀντετάσσετο ἐπίσης ὠργανωμένη καὶ ἰσχυρὰ προσφορά. Ὁ ρόλος ἐξ ἄλλου τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας εἰς τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἐξεύρεσιν ἀγοραστῶν δὲν εἶναι τόσον οὐσιώδης προκειμένου περὶ προϊόντος ἡ ζήτησις τοῦ ὁποίου προέρχεται κατὰ κύριον λόγον, ἀπὸ κρατικὰ μονοπώλια ἢ ἀπὸ ὡρισμένας μεγάλας ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις.

Εἰς τὴν πρᾶξιν ὅμως ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ ριζικοῦ μέτρου θὰ παρουσίαζε τεραστίας δυσχερείας, ἡ σοβαρωτέρα τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἡ ἔλλειψις καταλλήλου κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης πείρας ὀργανώσεως δημοσίων ἐπιχειρήσεων κατὰ τὰς συγχρονισμένας μεθόδους, κατὰ τὰς ὁποίας εἰς ἄλλας χώρας ἐπιτυγχάνεται ἀποδοτικότης ὄχι κατωτέρα τῆς τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ πρόβλημα τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καπνοῦ θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἔστω καὶ διὰ τῆς ἐπιδιώξεως βαθμιαίας ἀναπροσαρμογῆς του πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας. Αἱ δυνατότητες ἀσκήσεως τοῦ ἐμπορίου καπνοῦ ἀπὸ τὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν τῶν παραγωγῶν θὰ πρέπει ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐρεύ-

(1) Ἡ πεῖρα ἐκ τοῦ τουρκικοῦ μονοπωλίου καπνοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ ρόλος εἶναι ἀποφασιστικὸς καὶ εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, ἀπέδειξεν ὅτι ἡ δημοσία ἐπιχείρησις, ὅταν εἶναι καλῶς ὠργανωμένη, εἶναι ἡ περισσότερον ἐνδεδειγμένη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐξαγωγῶν ἑνὸς προϊόντος, ἡ ζήτησις τοῦ ὁποίου ἐμφανίζει ἰδιομορφίαν, οἵα χαρακτηρίζει τὴν ζήτησιν τοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν μεταπολεμικὴν διεθνῆ ἀγοράν.

νης καὶ ὁ πειραματισμὸς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν νὰ ἐνισχυθῇ. Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐξετασθῇ κατὰ πόσον αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις θὰ ἠδύναντο ν' ἀποτελέσουν τὴν βάσιν τῆς ὑπὸ τύπον μικτῆς ἐπιχειρήσεως μονοπωλήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ προβλήματος τῆς ὀργανώσεως τοῦ καπνεμπορίου, ἡ συστηματοποίησις τῆς προσπαθείας ἀναπτύξεως νέων ἀγορῶν ἀπαιτεῖ ἄμεσον ἀντιμετώπισιν. Ὡρισμέναι χῶραι τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ ἀπετέλουν προπολεμικῶς ἀγοραστὰς σημαντικῶν ποσοτήτων ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Ἡ ἀνάκτησις τῶν ἀγορῶν αὐτῶν προϋποθέτει γενικωτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνατολικοῦ συνασπισμοῦ, ἡ ἐπιτυχία τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸν κατάλληλον χειρισμὸν τοῦ ζητήματος ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν. Βεβαίως αἱ δυνατότητες πραγματοποιήσεως σημαντικῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ πρὸς τὰς χώρας αὐτὰς ἐξαρτῶνται καὶ ἀπὸ τὸ τὶ εἴδους ἐμπορεύματα εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρουν αὗται εἰς ἀντάλλαγμα. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι μειονεκτικὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Τουρκίαν π.χ., ἡ ὁποία, μὴ πιεζομένη ἀπὸ ὀξὺ πρόβλημα ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἔχει πολὺ μεγαλυτέραν εὐχέρειαν νὰ προσαρμόζῃ τὰς εἰσαγωγάς της πρὸς τὰς δυνατότητας τῆς παροχῆς ἀπὸ μέρους τῶν χωρῶν αὐτῶν εἰδῶν εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ ἀγοραζομένου καπνοῦ. Ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ χρησιμοποιῇ τοὺς συναλλαγματικούς της πόρους κατὰ τὸν πλέον ὀρθολογιστικὸν τρόπον καὶ ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐξαγωγῶν καπνοῦ μὲ ἀντάλλαγμα τὴν εἰσαγωγὴν ὄχι ἀπαραιτήτων εἰδῶν δὲν συμβάλλει οὐσιωδῶς εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματός της. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως τὸ ἐμπόδιον τοῦτο δὲν εἶναι ἀνυπέρβλητον καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ διὰ τῆς καταλλήλου ἀναπροσαρμογῆς τοῦ προγράμματος εἰσαγωγῶν τῆς χώρας.

Ἡ ἐξεύρεσις ἐξ ἄλλου νέων ἀγορῶν διὰ τὸν ἑλληνικὸν καπνὸν εἰς ἐξωευρωπαϊκὰς περιοχὰς εἶναι ἐπίσης ζήτημα γενικωτέρας ἀναπτύξεως ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ἡ πρωτοβουλία τῆς ὁποίας ἀνήκει πολὺ περισσότερον εἰς τὰς ἁρμοδίας κρατικὰς ὑπηρεσίας παρὰ εἰς τοὺς ἰδιώτας ἐμπόρους.

3. Μείωσις κόστους παραγωγῆς.

Ἡ μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνον ὡς προϋπόθεσις τῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ παραγωγικοῦ κλάδου καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἱκανότητος τοῦ προϊόντος εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Διότι, ὅπως διεπιστώθη εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον, δὲν ἐνδείκνυται μὲν ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἡ προσφυγὴ εἰς ὑποβιβασμὸν τῶν τιμῶν προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ, δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἡ χώρα νὰ ἐξαναγκασθῇ εἰς τοῦτο διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν τουρκικὸν ἀνταγωνισμόν, εἰς περίπτωσιν

κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Τουρκία θὰ εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν ἐφαρμογῆς πολιτικῆς ὑποβιβασμοῦ τῶν τιμῶν.

Τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ ἐπηρεάζεται ἀπὸ παράγοντας, οἱ ὁποῖοι ἀνάγονται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰς συνθήκας κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τεχνικῶν μεθόδων ποὺ ἐπικρατοῦν εἰς τὸν παραγωγικὸν κλάδον, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν γενικωτέραν διάρθρωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ὅπως εἶναι εὐνόητον, αἱ δυνατότητες ἐπηρεασμοῦ τῶν πρώτων εἶναι μεγαλύτεραι ἀπὸ τὰς δυνατότητας ἐπηρεασμοῦ τῶν δευτέρων.

Τὸ κόστος παραγωγῆς ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν (ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας) κατὰ μονάδα προϊόντος ἐπηρρεάζεται οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις, αἱ ὁποῖαι πάλιν ἐξαρτῶνται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ φυσικοὺς παράγοντας, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸν κεφαλαιουχικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὰς τεχνικὰς μεθόδους ποὺ ἐφαρμόζονται εἰς τὴν καλλιέργειαν. Ἡ ἐνίσχυσις τῶν παραγωγῶν διὰ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ ἡ βελτίωσις τῶν τεχνικῶν μεθόδων μὲ τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν καὶ καθοδήγησιν τῆς καλλιεργείας, θὰ συνετέλει εἰς οὐσιώδη μείωσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς. Χαρακτηριστικὴ διὰ τὴν σημασίαν ποὺ ἔχουν διὰ τὸ κόστος παραγωγῆς αἱ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ κόστους μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1951 καὶ 1952 (1), ἡ ὁποία ὀφείλεται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν διαφορὰν στρεμματικῶν ἀποδόσεων, δεδομένου ὅτι οὐσιώδης μεταβολὴ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν δὲν ἐπῆλθε μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἐτῶν. Αἱ δυνατότητες ὅμως πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω μέτρων πρὸς αὔξησιν τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων, εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον τοὐλάχιστον, εἶναι περιωρισμέναι. Λόγῳ τῶν σημερινῶν μικρῶν περιθωρίων ἐκτελέσεως ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς καπνοπαραγωγῆς δὲν εἶναι δυνατὴ παρὰ μὲ βραδὺν ρυθμόν. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ χρηματοδότησις διὰ βραχυπροθέσμων πιστώσεων εἰς ἔκτασιν δυναμένην νὰ ἐπηρεάσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν ἀποδοτικότητα προσκρούει εἰς τὰς γενικωτέρας δυσχερείας τῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας.

Ἡ μείωσις ἐξ ἄλλου τοῦ κόστους παραγωγῆς κατὰ στρέμμα προϋποθέτει γενικωτέραν μεταβολὴν τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν καὶ δὲν δύναται δι' αὐτὸν τὸν λόγον ν' ἀποτελέσῃ ἐπιδίωξιν ἀμέσως πραγματοποιήσιμον, εἰς ἀξίαν λόγου τοὐλάχιστον ἔκτασιν. Πράγματι καὶ τὰ ἔξοδα καλλιεργείας (χρησιμοποιούμενα ὑλικὰ ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς) καὶ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ἀποτελοῦν συνάρτησιν τοῦ ὕψους τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καὶ ἡ μείωσίς των ἑπομένως προϋποθέτει πτῶσιν τοῦ τελευταίου αὐτοῦ.

Πολὺ περισσότερον συνδέονται μὲ τὴν γενικωτέραν διάρθρωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας τὰ στοιχεῖα τοῦ κόστους κατὰ τὸ στάδιον τοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ. Τὰ ἔξοδα τοῦ ἐμπορίου—ἄνευ τοῦ ἐμπορικοῦ κέρδους—ἀντιστοιχοῦντα

(1) Βλ. σελ. 41.

εἰς 70% περίπου τοῦ ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν κόστους παραγωγῆς (ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας) ἀποτελοῦν δυσανάλογον ἐπιβάρυνσιν μὴ ἀπαντωμένην εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν—παραγωγὸν καπνοῦ. Τὸ ὕψος τῆς ἐπιβαρύνσεως αὐτῆς ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας καὶ οὕτω ἡ μείωσίς της εἴτε εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατος, εἴτε προϋποθέτει ριζικὰ μέτρα, εἴτε δημιουργεῖ ἄλλα προβλήματα. Ἡ κατάργησις τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐμπορικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ ἐξαγομένου καπνοῦ π.χ. περιορίζει οὐσιωδῶς τὸ κόστος, ἀλλὰ δημιουργεῖ πρόβλημα ἀπασχολήσεως. Ἐξ ἄλλου ὡρισμένα ἄλλα στοιχεῖα τοῦ κόστους τοῦ ἐμπορίου συνδέονται πρὸς τὴν ἐν γένει ἀνορθολογιστικὴν ὀργάνωσίν του ὅπως, π.χ. τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν φύρας, ποὺ ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων ἀποθηκῶν, ἢ τὰ μεσιτικά, ποὺ ἀποτελοῦν ἐντελῶς παρασιτικὴν ἐπιβάρυνσιν. Ταῦτα μόνον διὰ γενικωτέρας ἀναδιοργανώσεως τοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ θὰ ἠδύναντο νὰ περιορισθοῦν. Τέλος ἡ μεγάλη ἐπιβάρυνσις ἐκ τόκων ἀποτελεῖ πρόβλημα ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιμετωπισθῇ δι' εἰδικῶν μέτρων, ἐφ' ὅσον δὲν μεταβάλλονται αἱ γενικαὶ συνθῆκαι τῆς ἀγορᾶς χρήματος καὶ κεφαλαίου.

Ὑπὸ τὰς δεδομένας συνεπῶς συνθήκας ἀπὸ ἀπόψεως δαρθρώσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ ἀκόμη ὑπὸ τὴν δεδομένην σήμερον οἰκονομικὴν κατάστασιν αἱ δυνατότητες μειώσεως τοῦ κόστους τοῦ καπνοῦ δι' εἰδικῶν μέτρων εἶναι μᾶλλον περιωρισμέναι. Θὰ ἠδύνατο ἄλλως τε καὶ προκειμένου περὶ τοῦ καπνοῦ νὰ διατυπωθῇ ἡ γενικωτέρα παρατήρησις ὅτι ἐξυγίανσις ἑνὸς παραγωγικοῦ κλάδου μεμονωμένως δὲν εἶναι δυνατή. Διότι ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ ριζικὰ μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ αὕτη, καὶ ἂν ἦτο τεχνικῶς δυνατή, θὰ ἐδημιούργει ἄλλα προβλήματα καὶ τελικῶς εἰς βάρος κάποιου ἄλλου κλάδου θὰ ἐπραγματοποιεῖτο. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ἀκόμη ὅτι τὴν τιμὴν προσφορᾶς τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἐπηρεάζει καὶ ἓν ἄλλο στοιχεῖον—ἡ διερεύνησις τοῦ ὁποίου ἐγένετο εἰς τὴν περὶ ἐγγείου προσόδου παράγραφον—τὰ ἔξοδα συντηρήσεως τοῦ πλεονάζοντος γεωργικοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἐξυγίανσις τοῦ παραγωγικοῦ κλάδου θ' ἀπῄτει ἡ παρασιτικὴ αὐτὴ ἐπιβάρυνσις νὰ μὴ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὡς στοιχεῖον τοῦ κόστους. Τοῦτο ὅμως θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν ἁπλῶς νὰ ὀξυνθῇ τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ ὑποαπασχόλησις τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐν συμπεράσματι ἡ μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ μόνον βαθμιαίως καὶ ἐντὸς τῶν πλαισίων τᾶς γενικωτέρας προσπαθείας ἐξυγιάνσεως τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς διαρθρώσεώς της εἶναι πραγματοποιήσιμος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελὶς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Α'. Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ

1. Ἡ παραγωγὴ 7
2. Αἱ ἐξαγωγαὶ 10

Β'. Η ΖΗΤΗΣΙΣ

1. Ἡ συνολικὴ κατανάλωσις βιομηχανοποιημένου καπνοῦ 11
2. Ἡ ζήτησις καπνοῦ ἀνατολικοῦ τύπου 16

Γ'. Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Δ'. Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΑΓΟΡΑΝ

1. Ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν 20
2. Ἡ κατανομὴ τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ χώρας 23
3. Προοπτικὴ ἐξελίξεως ἐξαγωγῶν 24
4. Ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Η ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

Α'. ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΟΥ

1. Ὄγκος, σύνθεσις παραγωγῆς καὶ στρεμματικαὶ ἀποδόσεις 27
2. Αἴτια μεταπολεμικῆς μειώσεως στρεμματικῶν ἀποδόσεων 32
3. Ὅρια ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς 34

Β'. ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

1. Ἔξοδα καλλιεργείας καὶ ἀξία ἐργασίας 36
2. Ἔγγειος πρόσοδος 41
3. Ἐμπορικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἄλλαι ἐπιβαρύνσεις 44

Γ'. ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Α'. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΙΜΩΝ Σελίς

1. Πολιτικὴ ὑψηλῶν τιμῶν 53
2. Πολιτικὴ χαμηλῶν τιμῶν 54

Β'. ΜΕΤΡΑ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

1. Βελτίωσις ποιότητος καὶ ἀναπροσαρμογὴ τύπων 56
2. Ὀργάνωσις ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου 57
3. Μείωσις κόστους παραγωγῆς 59